

Onsdagen den 10 mars

Kl. 09.00–12.57
16.00–16.22

---

§ 1 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Rebecka Le Moine* (MP) avsat sig uppdraget som suppleant i Nordiska rådets svenska delegation.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 2 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Miljöpartiets partigrupp anmält *Rebecka Le Moine* som ledamot i Nordiska rådets svenska delegation och *Rasmus Ling* som suppleant i Nordiska rådets svenska delegation.

Andre vice talmannen förklarade valda till

ledamot i Nordiska rådets svenska delegation
Rebecka Le Moine (MP)

suppleant i Nordiska rådets svenska delegation
Rasmus Ling (MP)

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner
2020/21:104 till justitieutskottet
2020/21:107 till socialutskottet

Redogörelse
2020/21:RR2 till finansutskottet

§ 4 Uppskjuten tillämpning av kravet att upprätta redovisning i Esef-format

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU39

Uppskjuten tillämpning av kravet att upprätta redovisning i Esef-format
(prop. 2020/21:91)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 11.)

*Offentlighet, sekretess
och integritet*

§ 5 Offentlighet, sekretess och integritet

Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU19

Offentlighet, sekretess och integritet
föredrogs.

Anf. 1 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Integritet är ett begrepp som vi alldeles för sällan diskuterar på djupet i svensk politisk debatt. Det är ständigt närvarande, men vi har kanske många gånger olika uppfattningar om vad det innebär. Det är okej. Integritet är ett väldigt stort begrepp, och det kan betyda olika saker för olika personer.

Men i en värld där vi har en ständig utveckling i en riktning som gör att integriteten alltid måste värnas och alltid måste skyddas, inte bara av den enskilda personen utan också med hjälp av oss som lagstiftare och företrädare för folket, är diskussionen omistlig.

Varje dag produceras ytterligare data om alla oss som är uppkopplade. Varje dag lagras den informationen, och varje dag finns det behov av att informationen skyddas från felaktigt användande. För varje dag blir det än mer viktigt.

Europeiska unionen har gjort stora insatser för att på en europeisk nivå försöka säkerställa vår gemensamma integritet – för var och en av oss som individer. Det har lett till en situation där det finns oklarheter kring hur företag och myndigheter kan samarbeta med företag från andra länder, exempelvis USA.

Det kom en dom i Europadomstolen för inte alltför länge sedan där det konstaterades att man inte längre får lagra information i enlighet med det europeiska dataskyddsdirektivet i till exempel USA, eftersom den så kallade privacy shield inte bedömdes vara tillräcklig för att säkra just integritetsskyddet. Det hade att göra med de lagar som gäller på andra sidan Atlanten, men det får också konsekvenser för möjligheterna för oss att samarbeta och för den tillväxtpotential som det innebär att kunna arbeta med företag från andra länder.

Vi moderater har i detta betänkande en reservation där vi betonar vikten av att regeringen och Europeiska unionen gör stora ansträngningar för att få ett nytt avtal och ett nytt system på plats, så att vår gränslösa värld kan fortsätta att vara gränslös i allt större utsträckning. Samarbete över nations- och kontinentgränser måste kunna fortsätta att utvecklas för vår

gemensamma tillväxt samtidigt som integritetsskyddet alltid säkras för våra medborgare och för alla och envar.

När det kommer till den personliga integriteten kommer det att vara 2000-talets stora utmaning att se till det förblir säkert när det gäller data som varje dag produceras om oss.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation nummer 5.

Anf. 2 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Till att börja med yrkar jag bifall till reservation nummer 1. Vi står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer i detta ärende.

Fru talman! Jag tänkte gå in på Advokatsamfundet. Det är en märklig skapelse. Det är en privaträttslig organisation med medlemmar. Samtidigt sker där myndighetsutövning som bekostas av det allmänna.

Vi tycker att det är ett problematiskt upplägg. I vår grundlag, i tryckfrihetsförordningen, står det faktiskt att det som är myndighetsutövning och som bekostas av skattemedel ska ha transparens. Det ska vara offentliga handlingar. När det gäller Advokatsamfundet är det inte offentliga handlingar. Det är på nåder som vi får ta del av deras handlingar. Jag erkänner att det på senare år har blivit bättre. Men när jag försökte för några år sedan var det inte alltid lika lätt att få ut handlingar.

Nu har det varit mycket debatt om Advokatsamfundet och deras disciplinnämnd. Man märker också att det har skett en förbättring, men det finns fortfarande inget lagstöd för mig att få ut deras handlingar.

Vi tycker att detta är fel och problematiskt. Advokatsamfundet är en privaträttslig organisation, men där sker myndighetsutövning. Myndighetsutövningen handlar om att Advokatsamfundet är den enda organisation som får licensiera advokater. Advokat är en skyddad titel i Sverige i dag. Samtidigt bekostas advokater av skattemedel från det allmänna. Varje person som står åtalad för ett brott som kan leda till mer än två års fängelse har rätt till en advokat, och det bekostas som sagt av skattemedel.

Om en advokat skulle begå en grov överträdelse eller bryta mot god advokatsed eller advokaternas etiska riktlinjer kan inte åklagare lyfta det ärendet i en tingsrätt, utan det är Advokatsamfundets egen disciplinnämnd som då ska avgöra detta rättsligt. Det står i rättegångsbalken att det är så.

Det är också lite konstigt – om det nu är en rättslig prövning och det har ett allmänintresse – att det inte blir en offentlig handling. Jag tycker att det är jättekonstigt. I tingsrätten är domarna offentliga handlingar. Det är en viktig grundprincip vi har i Sverige i dag. Det ska vara offentliga handlingar när det gäller alla sådana här rättegångar.

Nästan det allvarligaste advokater kan göra är att bryta mot enrumsprivilegierna. Enrumsprivilegiet innebär att en häktad alltid har rätt att träffa sin advokat enskilt och prata om sitt ärende. Det är jättebra, men en förutsättning för att det ska fungera är att man vet att advokaten inte blir en förmedlare av information från den häktade om denne har kraftiga restriktioner. Det får inte bli så att advokaten blir någon form av budbärare mellan den häktade och dennes omgivning eftersom hela förfarandet med restriktioner då blir meningslöst och förundersökningar kan skjutas i sank. Genom att bryta mot enrumsprivilegiet kan en häktad med restriktioner skapa en alternativ, samstämmig story med sina kumpaner, undanröja bevis, hota vittnen, fixa falska alibin och så vidare.

Därför är det jätteviktigt att en advokat verkligen helgar enrumsprivilegiet. Gör denne inte det utan det framkommer att advokaten har brutit mot restriktionerna, yppandeförbudet eller någonting är det alltså Advokatsamfundets disciplinnämnd som ska pröva det rättsligt. Jag tycker att det finns ett allmänintresse att med lagstöd faktiskt kunna få ta del av de här handlingarna.

Det är därför vi har lagt den här motionen om att detta ska vara offentlig handling. Advokatsamfundet är ju inte enbart en privaträttslig organisation; det är en privaträttslig organisation som getts myndighetsutövning som bekostas av skattemedel. Då är det enligt intentionen i vår grundlag så att det ska vara en transparens enligt offentlighetsprincipen, och den ska ha lagstöd.

Vi nämnde också att själva granskningen av advokater inte nödvändigtvis behöver göras av organisationen själv. I stället kunde man kanske hitta en form där en extern instans granskar. Det är aldrig bra att en organisation granskar sig själv. Det går alltid åt pepparn. Det funkar aldrig, och det är därför man alltid lägger revisioner och sådant i någon extern instans och inte låter organisationer göra det själva.

Det här får vi mycket kritik för. Man tar bort advokaternas oberoende, sägs det. Vi hävdar dock att detta oberoende inte är värt någonting om det i slutändan blir så att det, lite tillspetsat, blir ett gäng ryggdunkande kollegor som kanske har tappat sin moraliska kompass som ska göra detta. Oberoendet är bara värt någonting om det faktiskt är ett riktigt oberoende.

Jag kan se framför mig flera olika modeller för en extern granskning. Man skulle kunna lägga upp det på samma sätt som med JO. JO är hyfsat oberoende, får vi ändå säga. Varken riksdag eller regering kan påverka dem. Advokatsamfundets disciplinnämnd skulle kunna läggas på någon form av ordning som den vi har med JO.

I dag har vi i och för sig JK som kan överklaga disciplinnämndens beslut. Men JK överklagar bara de beslut som är av väldigt stor principiell betydelse. De tittar inte på vartenda beslut, utan bara ett litet fåtal. 99,9 procent av ärenden granskar Advokatsamfundet självt. Det tycker vi är problematiskt. Vi anser inte heller att det skulle ta bort Advokatsamfundets oberoende om en extern instans granskar när advokaterna blir anmälda för överträdelser.

Vi vill fortfarande att advokater ska vara privata. Det ska absolut inte vara någon form av statliga advokater. Det har vi aldrig sagt. Vi vill bara att själva granskningen ska läggas utanför Advokatsamfundet.

Anf. 3 LINDA MODIG (C):

Fru talman! Rätten till privatliv är en grundläggande mänsklig rättighet. Den handlar om den enskildes rätt till privatliv och möjlighet till självbestämmande såväl i det fysiska som i det digitala samhället.

Personlig integritet kan i snäv mening avse skyddet för personuppgifter och i en bredare mening skydd för privata förehavanden och att kunna kommunicera förtroligt utan att bli kartlagd, spårad eller övervakad vare sig av myndigheter eller av globala storföretag. I självbestämmandet ligger möjligheten att kontrollera vem som använder uppgifter om en själv och i vilka syften.

Frågan om personlig integritet är inte bara en rättighetsfråga utan också i högsta grad en demokratifråga. Den är en sådan rättighet som andra rät-

tigheter är beroende av. Det är svårt att nyttja andra rättigheter som yttrandefrihet, åsiktsfrihet och organisationsfrihet om vi inte vet om vi övervakas och i så fall av vem.

Teknikutvecklingen har gjort att det är billigare och enklare än någonsin tidigare att samla in och analysera stora mängder data. Datadriven innovation har gett oss fantastiska möjligheter. Projektet Global Watch Center, som det statliga bolaget SSC driver tillsammans med bland annat Luleå tekniska universitet, går ut på att bygga ett center där data från världens satelliter sammanställs, analyseras och görs enkelt tillgänglig med hjälp av avancerad artificiell intelligens.

Ett sådant center skulle ge stöd till att hantera de stora globala problemen genom trovärdig och snabb information. Bland exemplen på globala problem som skulle kunna övervakas finns avverkning av regnskogar, plast i haven, ökande havsnivåer och hantering av katastrofer såsom skogsbränder och andra konsekvenser till följd av klimatförändringarna. Fredskriser är ett annat exempel liksom att undvika humanitära katastrofer.

Men datadrivna innovationer kan, om eller när de hamnar i orätta händer, innebära konkreta risker för den enskilde. Exempelen på hur auktoritära regimer kuvar och kartlägger enskilda oppositionella genom ansiktsigenkänningsteknik och biometri är skrämmande och varnande exempel på hur all teknik och all innovation också kan missbrukas för onda syften.

Kraftfull teknik kan enkelt samla in, spåra och analysera våra rörelsemönster och beteenden såväl på nätet som i den fysiska världen. På så sätt kan vår integritet hotas när våra inköpsvanor, vår hälsa, våra kontakter och våra intressen kan kartläggas. Teknikutvecklingen med ökad digitalisering och de möjligheter som artificiell intelligens och internet of things ger oss måste därför gå hand i hand med etiska och rättsliga perspektiv som säkrar medborgerliga rättigheter.

Fru talman! För två och ett halvt år sedan trädde EU:s dataskyddsförordning i kraft. Den gav oss ett stärkt skydd av den enskildes rätt till skydd av personuppgifter. Ändå har vi under en lång rad av år i västvärlden och i Sverige i spåren av terroristattacker och växande grov kriminalitet introducerat alltmer ur integritetssynpunkt ingripande lagstiftning.

Allt större delar av vårt offentliga rum är numera kameraövervakat. Hemliga tvångsmedel som hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk information, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning, hemlig dataavläsning, preventiva tvångsmedel och inhämtning av uppgifter i underrättelsesyfte utgör av legitima brottsbekämpningsskäl undantag från det skydd mot intrång i enskildas privat- och familjeliv som annars gäller enligt såväl grundlag och Europakonventionen som EU:s rättighetsstadga.

Ändå kan vi konstatera att såväl verktygslådan av hemliga tvångsmedel som användningen av dem har ökat under senare år. Under 2019 meddelades 15 923 tillstånd till hemliga tvångsmedel. Regeringen bedömer att de hemliga tvångsmedlen fyller en viktig brottsutredande funktion och har inneburit en reell nytta.

Risken för de små stegens tyranni är uppenbar när det kommer till utvecklingen av integritetsingripande lagstiftning i Sverige. För vällovliga och legitima syften som en effektivare brottsbekämpning har vi gett polis, tull och åklagare fler verktyg och fler hemliga tvångsmedel.

Ändå för de brottsbekämpande myndigheterna en ojämn kamp mot kriminaliteten, och därpå följer ytterligare önskemål om fler tvångsmedel. Senast i höstas framförde biträdande rikspolischefen förslag på förändrad lagstiftning för att polisen i underrättelsesyfte ska få större möjligheter att lyssna på personer utan specifik misstanke. I dag är avlyssning av personer tillåten om personen är misstänkt för ett brott som kan ge minst två års fängelse och efter beslut av domstol. Dessutom har regelverket kring hemlig avlyssning ändrats i höstas för att skapa en effektivare brottsbekämpning genom att rätten får pröva en ansökan eller anmälan om ytterligare tillstånd till hemlig avlyssning utan att hålla sammanträde.

Fru talman! Centerpartiet anser – och har därför också motionerat om flera gånger – att en utredning bör tillsättas med uppdraget att se över integritetsskyddet i svensk rätt. Ett viktigt skäl till det är gränsdragningsproblemen mellan å ena sidan integritetshänsyn och å andra sidan samhällets intresse och skyldighet att på ett effektivt sätt bekämpa hot och allvarlig brottslighet, som återkommer allt oftare. Den tekniska utvecklingen medför också att det finns behov av en mer genomgripande diskussion om integritet, öppenhet, informationsinsamling och utbyte av information.

Jag yrkar därför bifall till reservation 4.

Anf. 4 DANIEL ANDERSSON (S):

Fru talman! Offentlighetsprincipen är central i svensk rättsordning. Den innebär att allmänheten, enskilda individer och medier kan ha insyn i statens göromål, som ju är grunden i våra gemensamma göromål. Precis som att detta är en central del i svensk rättsordning är även den enskilde medborgarens rätt till integritet och privatliv grundlagsskyddad. Båda dessa principer, statens offentlighet och den enskilde medborgarens rätt till integritet, är vägledande i vårt arbete med offentlighet och sekretess.

Fru talman! På bordet i dag har vi konstitutionsutskottets betänkande 19, *Offentlighet, sekretess och integritet*. Betänkandet behandlar motionsyrkanden på detta tema, och jag vill här rikta uppmärksamheten mot två motioner vars innebörd skulle rubba ett par av den svenska demokratins grundvalar, dels advokatkårens oberoende, dels föreningarnas frihet, oberoende och självständighet.

Det handlar här om SD:s motioner 2019/20:544 och 2020/21:682. Det finns en del sakfel i motionerna. Advokatsamfundets ledamöter har *inte* något monopol på juridiska tjänster, som motionerna faktiskt påstår. Advokatsamfundet är inte heller finansierat av allmänna medel fullt ut utan huvudsakligen genom den medlemsavgift som ledamöterna själva betalar. Några statliga ersättningar får alltså samfundet inte fullt ut. Men bortom dessa sakfel, medvetna eller omedvetna, finns i motionerna en önskan från SD att i grunden förändra det demokratiska, öppna och fria Sverige som vi känner det.

Fru talman! Ett fundament för en väl fungerande rättsstat är en oberoende advokatkår. Detta samt advokaters fria, obundna ställning framhålls i olika internationella överenskommelser, till exempel FN:s Basic Principles on the Role of Lawyers. Vidare är Europakonventionen tydlig. Sedan finns Europarådets Recommendation of the Committee of Ministers to Member States on the freedom of exercise of the profession of lawyer.

I en demokrati och rättsstat är det en grundläggande princip att advokater ska stå fria och självständiga i förhållande till stat, myndigheter,

domstolar och andra intressen. Det är nödvändigt för att säkerställa skyddet av de mänskliga rättigheterna. Alla som är demokratiskt lagda förstår detta och vet betydelsen av att advokater och advokatsamfund står fria från statlig kontroll. Det är därför olycksbådande att SD föreslår att Sveriges advokatsamfunds oberoende ska inskränkas. Till exempel lyfts i motionerna förstatligande fram som förslag.

Fru talman! I SD:s motion 2020/21:682 beskrivs Advokatsamfundet enligt följande: ”Samfundet är idag en mäktig lobby- och remissorganisation som därtill ibland fungerar som politisk megafon i den allmänna debatten i allmänhet och som företräder sina egna medlemmars intressen i synnerhet.” SD:s språk och ton mot Sveriges advokatkår oroar mig och oss socialdemokrater.

Sveriges advokatsamfund bildades på enskilt initiativ 1887, och det är en sammanslutning där landets alla advokater ingår. Advokatsamfundet är alltså *inte* en myndighet. Samfundet kan karakteriseras som en privaträttslig sammanslutning med offentlighetsdrag. I dessa uppgifter ingår en viss myndighetsutövning. Detta gäller främst den disciplinära verksamheten. Bestämmelser om Advokatsamfundet och om advokater finns bland annat i rättegångsbalken.

Fru talman! SD:s språk och ton oroar oss socialdemokrater. Vilka fler mäktiga lobby- och remissorganisationer som ibland fungerar som politisk megafon i debatten i allmänhet och som företräder sina egna medlemmars intressen i synnerhet vill SD kringskära oberoende och självständighet för? Handlar det om LRF, Lantbrukarnas Riksförbund, som också är en mäktig lobby- och remissorganisation och som bedriver politik i den allmänna debatten och företräder sina medlemmar, eller kanske Svenskt Näringsliv, som samlar svenska företag och arbetsgivare? Även de är mäktiga och driver sina medlemmars frågor. Eller är det LO, TCO, Saco eller några av deras medlemsfack, till exempel Unionen, IF Metall och Akademikerförbundet? Också dessa är mäktiga röster i debatten, som driver just sina medlemmars intressen. Tack och lov för att dessa organisationer gör det. Det är ju liksom deras uppgift.

Fru talman! Vårt föreningsliv med många stora organisationer som företräder sina medlemmar gör Sverige starkare, rikare och mer demokratiskt. Betyder det att jag och vi socialdemokrater står bakom allt som alla dessa organisationer gör? Nej, absolut inte. Vi kan ha synpunkter på såväl Advokatsamfundet som LRF och Svenskt Näringsliv samt även fackens arbete och inlägg. Men för den skull anser vi inte att staten ska kringskära deras frihet, oberoende och självständighet. Men det är vad som gömmer sig bakom SD:s förslag och formuleringar. Det är just så högerextremism fungerar. Det startar med en eller några grupper, men det stannar inte där. Snart står nästa på tur, och nästa, och nästa, tills inget finns kvar av det som vi svenskar känner som vår demokrati och rättsstat.

I dag handlar det om Advokatsamfundet och i morgon om något annat som inte faller Sverigedemokraterna i smaken. Det kan vara du. Det kan vara jag. Jag hoppas att moderater, kristdemokrater och även liberaler öppnar sina ögon och ser detta.

Fru talman! Därför vill jag här från talarstolen, för Socialdemokraternas räkning, tydligt yrka avslag på dessa SD-motioner samt bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 5 MIKAEL STRANDMAN (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Daniel för anförandet, men jag tycker ändå att en hel del är – ursäktat uttrycket – smörja.

Det är inte så att vi på något sätt vill förbjuda privaträttsliga organisationer. Självklart ska de finnas, och de har all rätt i världen att driva sina agendor. Om Advokatsamfundet hade varit en sammanslutning, ett skrå, för advokater hade vi inte haft några synpunkter på det. Men det handlar här om att samfundet utövar flera former av myndighetsutövning och även bekostas av skattemedel.

Även om du säger att samfundet inte bekostas av skattemedel är det faktiskt så. I och med att advokat är en skyddad titel i Sverige, som endast Advokatsamfundet kan legitimera, och i och med att det i rättegångsbalken föreskrivs att om du ska ha ett juridiskt biträde som ska få betalt måste det vara en advokat. Du får naturligtvis ha ett annat juridiskt biträde, men den får inga pengar. Ska du ha ett biträde som ska få betalt måste det vara en advokat som är licensierad av Advokatsamfundet. Det gör att samfundet indirekt bekostas av skattemedel.

Enligt våra grundlagar ska det för en organisation eller myndighet som ägnar sig åt myndighetsutövning och som bekostas av skattemedel också finnas en transparens och möjlighet att få ta del av offentliga handlingar. Vad gäller ärenden som kommer upp i disciplinnämnden har vi på senare år sett att de kan vara av ytterst stort intresse. Varför har brottmålsadvokaten som för femtielfte gången brutit mot restriktionerna inte blivit utesluten? Varför har disciplinnämnden valt att inte göra det? Jag tycker att det har ett jättestort allmänintresse, och en sådan handling bör i lagstöd vara offentlig – inte bara att vi på nåder kan få ta del av handlingen om vi frågar Advokatsamfundet.

Du tar hela tiden upp Ungern och extremism. I Norge finns en tillsynsmyndighet under staten ...

Anf. 6 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna ledamoten om att tala via talmannen, inte dua och använda förnamn utan i stället använda för- och efternamn.

Anf. 7 DANIEL ANDERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag uppfattade inte ledamoten Strandmans fråga, men utifrån hur vi har det i dag upplever jag att det är en bra rättsordning som vi har.

Det är även tydligt reglerat hur det ska vara. Om jag skulle hamna i en situation där jag är i behov av rättsligt stöd ska jag få det stödet. Är det så att vi bekostar detta med allmänna medel är det den turordning vi valt att ha. Det är en del av de mänskliga rättigheterna och den ordning vi har.

Jag upplever att ledamoten Strandman blandar in delar som jag inte ens tog upp i mitt anförande, fru talman.

Anf. 8 MIKAEL STRANDMAN (SD) replik:

Fru talman! Då ställer jag frågan: På vilket sätt skulle det ta bort oberoendet för Advokatsamfundet om dess granskning gjordes av en oberoende instans?

Säg att man skulle ha samma upplägg som vi har med JO. JO granskar ju åklagare och domare, och JO är väldigt oberoende; det måste man ändå

säga. Säg att man i stället för disciplinnämnden, där åtta av elva ledamöter är advokater från Advokatsamfundet, lade ut granskningen på ett liknande sätt som vi gör med JO. På vilket sätt skulle det ta bort oberoendet för Advokatsamfundet? Jag förstår inte det. Vi har ju domare och åklagare som granskas av JO. Då kan man lika gärna säga att de inte är oberoende. Jag håller inte alls med om det.

Jag ser problemet med en organisation som granskar sig själv. Det går aldrig att komma ifrån att det finns ett egenintresse då. Det är därför vi tycker att det är så viktigt att granskningen läggs på en extern instans.

Det finns inget som helst auktoritärt med det, utan det är snarare tvärtom. Det är så du får en rättsstat. Att låta en organisation granska sig själv har ju inget egenvärde om det leder till det blir ett skrå som skyddar sina egna. Då försvinner ju det oberoendet helt och hållet. Det är alltså ett tramsargument.

Anf. 9 DANIEL ANDERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag upprepar det jag sa tidigare. Det sätt vi har i dag är fullgott.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 6 Offentlig förvaltning

Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU22
Offentlig förvaltning
föredrogs.

Anf. 10 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Den offentliga förvaltningen är en omistlig del i hur vi har ordnat vårt demokratiska styrelseskick här i Sverige. Det är den del av vår demokratiska struktur som genomför de politiska beslut vi har fattat, upprätthåller de lagar vi har stiftat och helt enkelt ser till att allt fungerar.

Det här gör att just området offentlig förvaltning blir ett väldigt stort område. Jag ska försöka begränsa mig till några få aspekter av detta för att hinna med.

Det första jag skulle vilja nämna är behovet av en fortsatt snabb och säker digitalisering av offentlig förvaltning.

Mycket har hänt i termer av automatiserat beslutsfattande, öppenhet med information, öppna data, tillgång till myndigheter och tillgång till kunskap och information. Vi har en princip som innebär att vi i största möjliga mån ska digitalisera, men det går för långsamt.

Effektivitetsvinsterna som finns i en digitalisering av offentlig förvaltning är stora och omistliga i en tid då det som vanligt inte alltid finns obegränsat med pengar. Att kunna göra mer med en effektivare digital förvaltning är såklart alltid eftersträvarvärt.

Här finns några nyckelfaktorer.

En är den generella digitaliseringen av våra myndigheter. Då menar jag inte bara digitalisering som i att vi har saker i digitalt format, att papper

Prot. 2020/21:91

10 mars

-----

*Offentlighet, sekretess
och integritet*

Offentlig förvaltning

blir till filer och ettor och nollor, utan snarare digitalisering i ordets rätta bemärkelse: att saker fungerar mer effektivt och att vi har ändamålsenliga, väl upphandlade system som underlättar myndighetens arbete men också myndighetens kontakter och samarbete med andra myndigheter.

I det här sammanhanget blir öppna data en oerhört viktig del som möjliggör för såväl andra myndigheter som privatpersoner, journalister och företag att ta del av den information som genereras av det offentliga och som rimligtvis bör finnas tillgänglig.

Den svenska offentlighetsprincipen och ramverket kring den har tjänat oss väldigt väl och fortsätter göra det, fru talman. Men vi måste våga utveckla den så att den inte blir ett hinder för en ännu öppnare variant i form av öppna data.

Integritetsperspektivet, som vi diskuterade i förra debatten, är såklart uppenbart även när man tittar på detta. Enskilda informationer som var och en för sig kan framstå som fullständigt ofarliga kan, om man inte har en helhetsbild av den information som offentliggörs i form av exempelvis öppna data, bli något som kan användas för att kartlägga enskilda individer eller grupper av individer om detta inte görs på ett säkert sätt.

Därför är det avgörande att vi har en central funktion i den svenska statsförvaltningen som har en helhetsöverblick över de data som offentliggörs på just det här viset. Utan att man behöver begära ut dem finns de alltid tillgängliga i ett helt öppet, maskinavläsbart format. Men man måste som sagt ha en helhetsbild för att kunna se om alla de data vi offentliggör sammantaget kan få några oanade konsekvenser i och med att de finns tillgängliga för den som vill oss illa. Det handlar inte bara om den personliga integriteten. Det handlar om rikets säkerhet. Det handlar om sårbarheter som skulle kunna kartläggas. Det handlar om kunskap som en antagonistisk makt skulle kunna använda sig av.

En viktig del att känna till i detta är att våra myndigheter inte bara är statliga utan att det också finns väldigt många kommunala myndigheter med självbestämmande och egna möjligheter att fatta beslut om vad som ska offentliggöras. Även här finns ett behov av samordning – tydlig sådan.

Fru talman! Jag ska använda mina sista minuter till att tala om värdegrunden och förvaltningen i stort.

Eftersom vår offentliga förvaltning är en så viktig del i utförandet av våra demokratiska beslut är den värdegrund som den offentliga förvaltningen bygger på väldigt viktig. Varje enskild tjänsteman, varje enskild företrädare för staten, måste vid varje enskilt tillfälle komma ihåg att man är demokratis tjänare. En god värdegrund som ser till att vi aldrig mister denna oerhört viktiga insikt är därför som sagt väldigt viktig.

Moderaterna står fast vid sitt krav på ett utvecklat tjänstemannaansvar. För den enskilde som på något sätt har blivit missstolkad eller missbedömd eller på annat sätt hamnat snett i förhållande till förvaltningen, där en enskild tjänsteman bär ansvaret för det som har hänt, måste detta kunna utvecklas. Det är viktigt för legitimiteten, den långsiktiga legitimiteten, i en statsförvaltning eller en offentlig förvaltning som blir alltmer anonym och ibland uppfattas som att den ligger allt längre från det svenska folket. Då är behovet av ansvarstagande och ansvarsutkrävande än viktigare än det har varit bakåt i tiden.

Detta är inte något vi tar upp som ett specifikt yrkande i detta betänkande, men det berörs ändå och är under beredning i Regeringskansliet. Vi moderater vill poängtera vikten av en snabb hantering av detta.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till reservation nummer 6.

Anf. 11 PER SÖDERLUND (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 9 även om vi såklart står bakom samtliga våra reservationer i betänkandet.

Regeringen styr riket, och riksdagen stiftar lag. Den offentliga förvaltningen, i sin tur, har till uppgift att följa och tillämpa de av riksdagen stiftade lagarna. Varje offentliganställd har, liksom alla andra medborgare, en grundlagsskyddad rätt att ha vilken åsikt han eller hon vill i politiska, religiösa eller andra ideologiska avseenden. I egenskap av företrädare för en myndighet är den anställda däremot skyldig att handla sakligt och opartiskt.

Att detta efterlevs är mycket viktigt då varje enskild avvikelse är bekymmersam och upprepade avvikelser är direkt skadliga för förtroendet för våra myndigheter. En statsanställd får därför aldrig i sitt arbete agera på ett sådant sätt att förtroendet för vederbörande eller för myndighetens saklighet och opartiskhet kan rubbas.

Som medborgare ska man känna att man behandlas lika av myndigheter, oavsett vilka politiska, religiösa eller andra ideologiska åsikter man själv har. Detta är nödvändigt för att medborgarna ska ha förtroende för den offentliga förvaltningen. Ett tappat förtroende för myndigheter kan ta väldigt lång tid att återställa och kan få långtgående effekter. Detta ser vi inte minst i flera av landets socioekonomiskt utsatta områden, där förtroendet för myndigheter är lågt jämfört med i övriga landet.

Självklart sköter den absoluta merparten av alla ämbetsmän sina sysslor med den integritet och professionalitet som deras yrke kräver, men det finns också de som drivs av en egen agenda eller annan lojalitet än den till myndigheten. Exempel på detta kan man läsa om i en rapport från Örebro universitet, som ger vid handen att 11 procent av alla kommunala tjänstemän är aktivister.

Fru talman! Det är ytterst problematiskt när förmodat opolitiska tjänstemän deltar i politiska upprop på arbetsplatsen, när höga myndighetschefer uttrycker sig politiskt i sociala medier eller, för den delen, när uniformerade yrkens personal inte bara tillåts utan även uppmuntras att delta i opinionsbildande manifestationer på arbetstid.

Den ökända listan med namnunderskrifter med underliga krav på värdegrund som inför valet florerade i regeringens egna lokaler på UD är ett exempel som riskerar att försvaga förtroendet för svenska myndigheter. Ytterligare ett exempel är Polismyndigheten, som fortsätter att avslå licensansökningar för vapen på samma grunder som förvaltningsrätten tidigare har avfärdat. I jakt- och skyttekretsar har detta allvarligt påverkat förtroendet för Polismyndigheten i vapenfrågor. Det vore mycket olyckligt om det skulle spilla över även på andra områden inom myndighetens mycket viktiga verksamhet.

Fru talman! Givet att riksdagen har lämnat ett tillkännagivande till regeringen med innebörden att en översyn av lagstiftningen om tjänstefel bör göras med inriktningen att det straffbara området ska utvidgas har en del av Sverigedemokraternas politik på detta område blivit tillgodosedd. Vi

vet dock ännu inte vad den utredningen kommer att komma fram till gällande konkreta förslag till författningsändringar eller när dessa kan förväntas träda i kraft. Vi anser därför att regeringen bör se till att dessa frågor särskilt behandlas i översynen av ett utvidgat straffansvar för tjänstefel.

Anf. 12 PER SCHÖLDBERG (C):

Fru talman! I dagens debatt om betänkande KU22 om den offentliga förvaltningen står jag naturligtvis bakom alla våra reservationer men yrkar bifall endast till reservation 13. Jag kommer, fru talman, att göra nedslag på ett antal områden av den väldigt omfattande verksamhet som den offentliga förvaltningen är, som föregående talare har nämnt.

Jag börjar med tillgång till statlig service. Myndigheternas information och service erbjuds i dag till stor del digitalt, men detta kommer naturligtvis att behöva utvecklas. Samtidigt behövs en mänsklig kontakt. Vi ser det som positivt att vi bygger ut servicekontoren. Vi behöver ta fler steg för att förbättra servicen till medborgarna.

Jag anser att regeringen bör verka för att fler av myndigheterna och fler funktioner decentraliseras. En decentralisering kan innebära både ökad effektivitet och ökad offentlig service i hela landet. Låt mig beskriva mitt resonemang lite grann.

Jag ser att vi kan göra upp med synsättet att offentlig förvaltning handlar om att de statliga jobben finns på *en* plats. Min fråga, i ljuset av den enorma samhällsomvandling vi nu är mitt uppe i vad gäller både pandemin och digitaliseringen, är om det är nödvändigt att bo i Karlskrona om man jobbar på Boverket eller att bo runt Karlstad om man arbetar på Konsumentverket. I hur stor utsträckning är statens myndigheter ett kontor? Är det i stället en arbetsmiljö som med utvecklade digitala metoder kan erbjuda en enormt mer flexibel situation för både arbetsgivaren och arbetstagaren?

Staten kan gå före för en mer platsoberoende arbetsmiljö. Här finns något spännande då statens myndigheter finns över hela landet. Om man har sin tjänst på Länsstyrelsen i Kronobergs län kanske man kan sköta den lika bra om man bor i Malmö eller i Mjölby. Det är bara det att man inte behöver sitta på tåget varje dag. Det räcker kanske med två dagar i veckan.

Detta sker redan i dag. Många chefer och experter dagpendlar, och vi som riksdagsledamöter har erfarenhet av detta. Många har tvingats till det i och med pandemin. Men de samhällsförändringar som nu pågår gör som sagt att utvecklingen accelererar, och möjligheten blir tillgänglig för allt fler. Begreppet ”att gå till jobbet” får en ny innebörd.

Staten som samlad arbetsgivare får, liksom de anställda, större möjligheter eftersom den kritiska massan av utbud och efterfrågan på arbetsuppdrag ökar. Som jag ser det kan statsförvaltningen både haka på denna utveckling och i kraft av sin storlek bana väg för en mer flexibel arbetsmarknad. Man kan öka sin attraktionskraft. Med detta sagt vill jag ändå uttrycka hur imponerad jag är över hur den offentliga förvaltningen klarat att ställa om det senaste året, fru talman. Hatten av för det!

Vi centerpartister anser också att vi bör se över tjänstemannaansvaret. Man kan fundera över om den reform som gjordes på 70-talet gick för långt. Vi anser att det är viktigt att regeringen tillser att dessa frågor blir allsidigt belysta i samband med att tjänstemannaansvaret utreds.

Vi pekar på ett nationellt säkerhetsråd. Katastrofkommissionen 2005 pekade på vissa svagheter. Det handlade exempelvis om att signalerna från en myndighet som inte förmår lösa en kris på egen hand fördröjs. Kommissionen ansåg också att närhet till statsministern är av stor vikt för att ge krisledningen auktoritet i förhållande till fackdepartementen.

Centerpartiet anser därför att regeringen bör inrätta ett nationellt säkerhetsråd under Statsrådsberedningen. Det nya nationella säkerhetsrådet bör vara regeringens centrala krisledningsorganisation. Pandemin sätter ljus på denna fråga.

En annan sak jag vill ta upp i mitt anförande, fru talman, är demokratisk delaktighet. I januari lämnade 2020 års valutredning delbetänkandet *Förstärkt skydd för väljarna vid röstmottagningen*. Utredningen skulle bland annat föreslå åtgärder som kan förbättra möjligheten för väljargrupper med svårigheter att med nuvarande röstningsförfarande nyttja sin rösträtt.

I delbetänkandet anför bland annat att väljare som på grund av funktionsvariationer eller liknande inte själva kan göra i ordning sina röster får hjälp med detta av röstmottagare i den utsträckning som behövs. Röstmottagare föreslås få större befogenheter genom att alltid vara närvarande när en enskild person hjälper väljaren att rösta. Härigenom stärks väljarens skydd mot otillbörlig påverkan. För att även stärka skyddet för valhemligheten i dessa fall föreslår utredningen att det i vallagen införs en uttrycklig tystnadsplikt för enskild som hjälper en väljare att rösta. Detta är exempel på vad som föreslås; utredningen arbetar nu vidare.

Fru talman! Vi står inför stora utmaningar i den offentliga förvaltningen. Det är ett politikområde som varje dag, i varje stund påverkar alla människors liv i hela landet. Tyvärr har vi väldigt mycket att göra när det gäller de så kallade stuprören. De baseras på en snårskog av instruktioner och uppdrag. Varje instruktion har sin legitimitet, men det blir en materia som är svår att tränga igenom och överblicka.

Därför har vi i Centerpartiet i vår kommittémotion om regelförenkling föreslagit att regelförenkling ska bli en del av myndigheternas hållbarhetsarbete. Vi föreslår att det tas fram index och nyckeltal analogt med det som SKR gör när det gäller kommunerna i syfte att jämföra och utvärdera förenklingsarbetet hos myndigheterna. Det kan också behöva finnas incitament för att driva en förenkling.

En annan utmaning är statens regionala geografi.

Men, fru talman, i dessa svåra tider måste vi ändå blicka framåt. Samlat kan sägas att det är viktigt att förnya den statliga förvaltningspolitiken. Jag har tagit upp möjligheterna till en större och mer platsberoende statlig arbetsgivarpolitik som kan ta förvaltningen in i framtiden. Centerpartiet anser att vi behöver se över tjänstemannaansvaret. Jag vill också peka på det jag sa om demokratisk delaktighet och valhemligheten som ett fundament för tilliten och styrningen av landet. Vi i Centerpartiet anser att det behövs ett nationellt säkerhetsråd.

Anf. 13 TUVE SKÅNBERG (KD):

Fru talman! Det kan möjligen synas som om ett betänkande om motioner om offentlig förvaltning saknar betydelse och är torrt. Det kan medges att det ibland kan vara lite torrt när KU:s betänkanden debatteras. Jag är helt klar över det. Men det här betänkandet och vår debatt är inte oviktiga, och de för den offentliga förvaltningen något lite framåt. Också motioner

som KU som helhet inte gillar för ändå upp frågor till diskussion och vässar det hela, så att sakernas tillstånd blir bättre. Även när vi avstyrker motioner är majoriteten ändå tvungen att förhålla sig till förslagen och föra fram dem.

Fru talman! Jag skulle vilja ta ett sådant exempel som visar att det faktiskt lönar sig och att världen blir lite bättre genom att man motionerar. Då vill jag börja med att yrka bifall till reservation 12, om reglering av språktolkar. Det är inte den enda motion som KD har reserverat sig till förmån för. Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men detta är den enda vi yrkar bifall till.

Detta är en fråga där Kristdemokraterna har motionerat i ganska många år. Det har kanske inte hänt så mycket än, men bakgrunden är alltså att det inte finns någon aktör som kvalitetsgranskar tolkar. Merparten av de tolkar som är verksamma i dag saknar faktiskt formell tolkutbildning.

En undersökning visar att 95 procent av de tolkar som Arbetsförmedlingen anlitar inte är auktoriserade. Vi anser att det är ett hot mot rätts säkerheten för dem som behöver tolk. Det blir också svårare för tjänstemännen vid myndigheten att lita på översättningen. Då blir bedömningarna sämre.

Sedan har vi frågan om barntolkning, alltså att föräldrar får hjälp av sina barn att göra sig förstådda. Enligt Tolkutredningen har det negativa effekter. Denna typ av tolkning används faktiskt fortfarande. Enligt Kristdemokraterna innebär barntolkning ett alldeles för stort ansvar för barnen. Deras kunskaper kan vara begränsade, och vi kan inte lita på barnens bedömning. Det kan avgöra en hel familjs framtid, och det är en för stor börda att lägga på deras axlar. Därför anser jag att regeringen bör ta initiativ till att förbjuda barntolkning och skapa statlig auktorisering, registrering och utbildning av tolkar.

Fru talman! Nu är det inte första gången jag står här och säger detta. Faktum är att regeringen har tillsatt en utredning, och den utredningen har levererat sitt resultat. Det gjorde den i december 2018. Den heter *Att förstå och bli förstådd – ett reformerat regelverk för tolkar i talade språk*, SOU 2018:83. Utredningen håller med om det jag säger här, men ingenting händer. Det står och stampar. Det enda beskedet är att betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Utredningen kom alltså 2018, och den föreslår att det från 2024 inte längre ska vara möjligt att arbeta som tolk inom staten om man saknar utbildning och auktorisation, annat än i undantagsfall. Den funktion som Kristdemokraternas motion här har är alltså att sätta lite fart på regeringen. Det räcker inte att år efter år säga att ärendet bereds. Det problem som vi ursprungligen påtalade kvarstår ju. Därför yrkar jag bifall till motionen.

I övrigt håller vi med föregående talare, Per Schöldberg från Centern. Jag tror faktiskt att jag skulle kunna skriva under på allt som han sa, och då är vi ändå i olika partier. Där ser man att det lyfter fram viktiga frågor när man debatterar.

Jag tänker på det som Centern poängterade om tillgång till statlig service. Vi har också en reservation där vi påpekar att servicekontor vore ett bra sätt att samla olika myndigheters service, så att grundläggande myndighetstjänster finns att tillgå i hela landet. Detta tycker vi att regeringen bör främja. Vi hörde nyss en företrädare för Centern säga att han delade

den synen. På det sättet går KU:s arbete sakta men säkert framåt, och den offentliga förvaltningen blir sakta men säkert något bättre.

Prot. 2020/21:91
10 mars

Offentlig förvaltning

Anf. 14 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Den offentliga förvaltningen i form av statens myndigheter, kommuner och regioner är av stor vikt för samhällsutvecklingen.

Ett år som detta, när vi på olika sätt uppmärksammar demokratis 100-årsfirande i Sverige, med kvinnors och mäns självklara rösträtt, kan det kanske finnas särskild anledning att betona just dessa frågor om vår gemensamma offentliga förvaltning. Demokratin som sådan är ju direkt vägledande för den verksamhet som bedrivs och de beslut som tas varje dag. Det är till stor del genom det arbete som bedrivs i dessa olika instanser som tillit och förtroende till samhället skapas.

Fru talman! När jag för egen del träffar och samtalar med människor som arbetar inom det offentliga är det just frågan om att arbeta för det gemensamma bästa, för Sverige, man vill lyfta fram. Den som företräder staten ska självklart kunna känna stolthet över sin roll. Detta i sig stärker tilltron och ansvarstagandet.

Att döma av konstitutionsutskottets betänkande KU22, som vi nu behandlar och som innehåller cirka 140 motionsyrkanden om offentlig förvaltning, finns ett stort engagemang och intresse när det gäller en stark utveckling av vår gemensamma sektor. Frågor om ökad statlig närvaro i hela landet, kompetensutveckling, tillit och ansvar, kommunernas och regionernas roller, medborgarkontakt, tjänstemannaansvar och delaktighet är några exempel på sådant som lyfts fram. Jag vill yrka bifall till utskottets förslag, och det innebär också avslag på motionerna.

Fru talman! Om vi ger oss på en internationell utblick kan vi se att svenska folket har ett högt förtroende för statliga organ och myndigheter, och så har det varit under lång tid. Korruptionsindex ligger exempelvis ständigt på låga nivåer.

Det finns däremot, som var och en säkert inser, ingen anledning att slå sig ro och känna förnöjsamhet i största allmänhet, utan självklart gäller det att hela tiden självkritiskt arbeta framåt, åtgärda brister som finns och utveckla samhällets olika instanser efter de behov och nya förutsättningar som ständigt uppstår.

Frågan om tillgång till statlig service i hela Sverige vill jag särskilt betona, och den är också med rätta prioriterad. I mars 2019 gav regeringen länsstyrelserna i uppdrag att kartlägga statlig närvaro i länen och kommunerna. I december 2019 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att analysera och föreslå hur serviceverksamheten vid de statliga servicekontoren skulle kunna utvecklas.

I mars 2020 lämnades så en delredovisning om detta, och i december samma år överlämnades slutrapporten. Av denna framgår att Försäkringskassan och Skatteverket redan 2008 började samarbeta om lokal service i gemensamma kontor. Även Pensionsmyndigheten involverades efter sitt bildande 2010. Statens servicecenter tog över ansvaret för de lokala servicekontoren i juni 2019 och ansvarar nu för en samlad organisation för lokal statlig service, som förutom nämnda organ även innefattar Arbetsförmedlingens kundtorgsverksamhet.

Det finns nu 117 servicekontor fördelade på 110 av landets 290 kommuner, från Kiruna i norr till Trelleborg i söder. För egen del besökte jag en tid innan nuvarande restriktioner infördes – ja, det är ganska länge sedan nu – servicekontoret i Klippans kommun och tog del av verksamheten och resonerade med personalen. Erfarenheterna från detta besök är goda: Samarbete och medborgarkontakt står i fokus.

Vid servicekontoren görs omkring 3 miljoner kundbesök per år, och cirka 800 handläggare arbetar där. Satsningen på etablering av lokala servicekontor fortsätter. I år ska de öppnas i Ulricehamn och Göteborg till sommaren och i Malmö och Stockholm under senhösten.

Det kan vara värt att poängtera att de demografiska och geografiska variationerna beaktas, och man har ringat in fyra olika områdeskategorier: gles- och landsbygd, orter som särskilt drabbats av nedläggning av annan statlig verksamhet, storstadsområden och socialt utsatta områden.

Fru talman! Jag ska också ta upp ett resonemang om värdegrundsfrågor och utbildning och kompetensutveckling för anställda.

I en motion föreslås en utredning för att säkerställa att personer som anställs i offentlig verksamhet respekterar demokratiska värderingar om allas rätt och lika värde och jämställdhet.

En annan motion tar upp vikten av ökad dialog med allmänheten, bemötande och kommunikation.

Den gällande ordningen är att arbetstagare vid förvaltningsmyndigheter som lyder under regeringen anställs enligt regeringsformen 12 kap. 5 § av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Vid beslut om statliga anställningar ska avseende fästas vid sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet.

Det finns anledning att betona att såväl en värdegrundsdelegation som en tillitsdelegation har tillsatts för att arbeta på djupet med dessa frågor. Statskontoret har också fått i uppdrag att främja och samordna arbetet utifrån dessa utgångspunkter.

Fru talman! I en rad motioner lyfts frågan om ökad fart på digitaliseringsarbetet i offentlig förvaltning upp.

Regeringens mål för digitaliseringspolitiken är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda nätbaserade möjligheter. Tekniken ska utvecklas i människans tjänst. Det handlar också om att stödja innovation och delaktighet. Regeringens bedömning är att förutsättningarna är goda att nå det övergripande målet för digitaliseringspolitiken.

Samtidigt finns utmaningar som bidrar till att vårt land ännu inte på alla områden är just bäst i världen på använda digitaliseringens möjligheter. Under den pågående pandemin har betydelsen dock ökat ytterligare och utvecklingen drivits på. Det finns också en stor potential för användning av AI, artificiell intelligens, inom den offentliga förvaltningen.

Av stor vikt i detta sammanhang är dock att respekten för dataskydd och den personliga integriteten bibehålls och finns med i utvecklingen.

I januari i år fick Myndigheten för digital förvaltning i uppdrag av regeringen att tillhandahålla rättsligt stöd till den offentliga förvaltningen avseende gemensamma digitaliseringsfrågor.

Utifrån allt det arbete som pågår och de initiativ som tagits ser utskottet inget skäl att föreslå något tillkännagivande om digitala tjänster i förvaltningen. Det finns dock all anledning att se detta arbete och denna del av

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 7 Minoritetsfrågor

Minoritetsfrågor

Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU25
Minoritetsfrågor
föredrogs.

Anf. 15 LINDA MODIG (C):

Fru talman! Trots att det har gått 21 år sedan riksdagen beslutade att Sverige skulle ratificera Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk känner, enligt en färsk undersökning, bara var fjärde svensk till att judar, romer, sverigefinnar, samer och vi tornedalingar är erkända som nationella minoriteter. Samerna har dessutom en särskild ställning som urfolk, Europas enda. Det är oss och våra nationella minoritetsspråk, meänkieli, finska, samiska, jiddisch och romani chib, den här debatten och den här politiken handlar om.

De åtaganden Sverige som stat gjorde när vi anslöt oss till konventionen och stadgan, handlar om tre saker: att skydda de nationella minoriteternas fortlevnad, att stärka möjligheterna till inflytande och att stötta minoritetsspråken så att de överlever.

Fru talman! Vi är här, vi finns kvar och språken har överlevt ännu ett år. Men det är mot alla odds, för språkbytesprocessen är obönhörlig. Det är därför jag alltid känner mig stressad när vi kommer till just dessa enskilda rättighetsbärares tillgång till sina, till våra, minoritetspolitiska rättigheter: rätten att få lära sig sitt språk i skolan, rätten att få lära sig att läsa, skriva och tala på sitt språk, rätten att känna sig trygg också när man är gammal och kanske minnet och det svenska språket sviktar. Jag vet att det är en kamp mot klockan, för varje år, varje månad, dör språk i Europa och i världen.

Tyvärr går utvecklingen att skydda och främja minoritetsspråken i Sverige för långsamt. Det är inte bara jag, Centerpartiet och minoriteternas egna organisationer som säger det. Det gör även regeringens egen utredning.

För snart ett år sedan lämnade Utredningen om uppföljning av minoritetspolitiken sitt betänkande till regeringen. Det sammanföll med 20-årsjubileet av den svenska minoritetspolitiken, och utredningen levererade förslag för att stödja och underlätta genomförandet av minoritetsrättigheter lokalt och regionalt.

Utredaren uttryckte att det behövs ett omtag i arbetet för att höja ribban i minoritetsarbetet, och utredningens förslag syftade därför till att ge minoritetspolitiken en skjuts framåt. Utredaren menade att förslagen skulle åstadkomma den motor som politiken behöver, med mindre byråkrati och mer verkstad, och att det var dags att lägga in en högre växel i minoritetspolitiken.

Fru talman! Ingen kan beskylla regeringen för att sakna ambitioner för minoritetspolitiken. Nog finns det ambitioner alltid. Däremot är det brist på politisk vilja att genomföra minoritetspolitik. I stället för att genomföra konkreta, färdigutredda förslag som finns inom Regeringskansliet ödar regeringen tid och gömmer sig bakom utredningar som avlöser varandra.

Jarmo Lainio lade redan 2018 fram ett betänkande om hur elevens möjligheter att utveckla sina minoritetsspråk i skolan kan stärkas. Regeringen har inte ens remitterat betänkandet.

Det finns förslag om att inrätta språkcentrum för minoritetsspråken. Inte heller de har kommit på plats.

Det är bra att satsningen på nationella resursbibliotek nu genomförs, men ska språken revitaliseras måste fler språkvårdande insatser genomföras. Där är språkcentrum för minoritetsspråken avgörande. Det har språkcentrumet för sydsamiskan visat, och jag är övertygad om att motsvarande språkcentrum för meänkieli i Övertorneå skulle få samma betydelse.

När det enligt regeringens utredare behövs mer verkstad och en högre växel i minoritetspolitiken vet jag att hon har lyssnat till de nationella minoriteterna, deras organisationer och företrädare, för det är exakt vad de sedan länge krävt av oss.

Fru talman! Bland de nationella minoriteterna har samerna en särskild ställning som urfolk. Sverige och Europa har bara ett enda urfolk, och det är samerna. För att öka förståelsen för urfolket samerna och Sveriges folkrättsliga ansvar för samerna och för att samiska rättigheter förutsätter åtgärder inom en lång rad politikområden föreslår Centerpartiet att ett forum för dialog mellan Sveriges riksdag och det samiska folkvalda organet Sametinget utvecklas. Jag yrkar därför bifall till Centerpartiets reservation, nummer 3.

Efter Högsta domstolens avgörande i det så kallade Girjasålet, som rörde rätten att upplåta småviltsjakt och fiske inom samebyns område, står det klart för Centerpartiet att frågan måste hanteras politiskt för att få till stånd närproducerade lösningar i dialog såväl mellan samer som mellan samer och icke-samer. Vi tror inte att fler utdragna och uppslitande rättsprocesser är vägen framåt.

Konflikter om vem – staten eller samebyarna – som besitter dessa rättigheter har pågått i decennier men har hittills aldrig hanterats politiskt. Girjasdomen kan också ses som en konsekvens av en minst hundra år lång samepolitik, där staten förhållit sig passiv till att utreda samiska rättighetsfrågor.

Girjasdomen väcker en rad frågor. Den kan också få konsekvenser för hur framtida tvister kopplade till mark- och naturresurser inom renskötselområdet kan komma att utvecklas. Den väcker behov av att utreda frågor om jakt- och fiskerätt för de samer som står utanför samebyarna men även allmänhetens, och inte minst lokalbefolkningens, möjligheter att jaga och fiska.

Centerpartiet anser att det första steget framåt i en övergripande process för att stärka samiska rättigheter och uppnå samsyn och ömsesidig respekt på lokal nivå nu måste vara en grundlig utredning av följdverkningarna av Girjasdomen. En sådan utredning måste fokusera på en både noggrann och balanserad analys av domens konsekvenser, med syftet att kunna presentera välförankrade principiella ställningstaganden för hur

Anf. 16 JESSICA WETTERLING (V):

Fru talman! Jag vill först yrka bifall till reservation 2.

Sedan vill jag ta tillfället i akt att tacka den föregående ledamoten för att hon pratade så väl om språkfrågan. Jag instämmer verkligen i att den är akut. Det här visar vilka angelägna frågor som vi diskuterar här i riksdagen ibland, trots att det, särskilt nu när det är helt tomt, kan kännas lite stelt och tråkigt. Det är frågor som är jätteangelägna och som betyder oerhört mycket för alla som är berörda.

Fru talman! Jag var en ganska duktig elev i skolan när jag var liten. Jag fick bra betyg, och det var enkelt för mig att lära. Jag hängde med och var väldigt intresserad, särskilt av samhällsfrågor och historia. Det kanske är därför jag står här i talarstolen i dag, vem vet. Trots det har jag de senaste åren fått inse att jag har stora blinda fläckar i min utbildning.

Jag visste till exempel inte att det finns fem nationella minoriteter eller ett urfolk i Sverige. Visst hade jag hört talas om judarna i samband med andra världskriget och Förintelsen, och visst hade jag hört att fanns några som kallades samer och som levde i norra Sverige, men för mig, fru talman, var allt ovanför Stockholm norra Sverige. Och visst hade jag sett Kattitzi på tv och kanske läst någon bok, men mycket mer än så visste jag inte. Jag kände inte ens till att det fanns en sverigefinsk och en tornedalsk minoritet. Och det var först för några år sedan som jag lärde mig att samiska inte är ett språk utan fem.

I vuxen ålder har jag försökt lära mig mer, förstå och råda bot på dessa blinda fläckar, men det är bara att inse att det kommer jag aldrig fullt ut att lyckas med. Därför blev jag väldigt upprörd för några år sedan när Skolverket föreslog att minoritetskunskapen skulle tas bort ur historieundervisningen. Efter kritik backade man tack och lov från det förslaget.

Fru talman! Sverige har en mörk historia kring hur de nationella minoriteterna och urfolket har behandlats. Trots att det skedde för inte så många år sedan och att folk har upplevt det själva är den okänd för många. I helgen såg jag tv-serien *Jag var en lägre ras* på SVT. Den väckte oerhört många känslor hos mig. Jag blev arg, bedrövad och frustrerad.

Det är svårt att förstå vidden av vad staten har gjort historiskt men också vilka konsekvenser och följdverkningar det ger i dag. Vår historia påverkar vår samtid, och om man inte lär sig av historien finns det risk att den upprepar sig. Och om man inte känner till historien kring hur de nationella minoriteterna och urfolket samerna har behandlats i Sverige är det mycket svårare att förstå varför de har särskilda rättigheter.

Fru talman! Sanningen måste fram, och därför anser vi i Vänsterpartiet att det är positivt att det pågår ett arbete med sanningskommissioner. Mycket vet vi redan. Vi vet att statens samepolitik länge gick ut på att splittra och stigmatisera samerna. Samerna ansågs endast lämpade för att leva på det traditionella samiska sättet och hindrades därför från att bedriva jordbruk och bygga fasta bosättningar. Barnen fick heller inte gå i den vanliga skolan.

År 1928 beslutade riksdagen att de samer som inte var renskötare inte skulle ha några samiska rättigheter. De fick till exempel ingen rätt att jaga och fiska i de områden där deras förfäder levde. På så sätt drog staten en

skarp gräns mellan de samer som lever på renskötsel och de som försörjer sig på annat. Precis som den tidigare ledamoten nämnde är Girjasdomen ett exempel på den splittring som finns mellan samebyar och samer som inte är renskötare.

De senaste decennierna har samernas rättigheter visserligen stärkts, men internationella organ som FN och Europarådet påtalar återkommande de brister som Sverige uppvisar vad gäller samers rättigheter som urfolk och hur denna pågående diskriminering påverkar samers situation. Till exempel visar en kartläggning att två av tre samer uppger att de utsatts för rasism utifrån att de är samer. Denna rasism pågår inte historiskt, utan den pågår nu, i dag, i Sverige.

Det finns ingen tid till väntan. Många frågor är akuta, och det är hög tid att omsätta vackra ord och höga ambitioner till aktiv handling. Om man menar allvar med det man säger är det mer av aktiv handling och färre vackra ord som krävs framöver.

En av de mest akuta frågorna rör språket. Vi ser hur minoritetsspråken allt snabbare tynar bort och hotas. Det vore förödande, och det går inte att återställa om så sker. Därför behöver staten ta en större och mer aktiv roll i att främja och stärka alla minoritetsspråken.

Fru talman! Regeringen har upprepade gånger sagt att de vill arbeta i riktning mot en ratifikation av ILO 169. Situationen för samerna kräver att regeringen på allvar tar tag i frågan för att garantera samerna deras rättigheter som urfolk. Det krävs ett större engagemang från regeringens sida för att skapa det samförstånd mellan olika intressenter som är en förutsättning för en ratificering av ILO-konventionen. Vi anser att regeringen snarast bör komma till riksdagen med ett konkret förslag om att ratificera ILO 169. Sverige har haft över tio år på sig att implementera FN:s urfolksdeklaration och över trettio år på sig att ratificera ILO 169. Det är faktiskt genant att Sverige bryter mot dessa grundläggande folkrättsliga principer.

Fru talman! Det är tydligt och klart att det behövs ytterligare åtgärder för att stärka samtliga nationella minoriteters inflytande och möjligheter att bevara och utveckla sina språk.

Den romska minoriteten är särskilt utsatt för diskriminering, bland annat på arbets- och bostadsmarknaden. Samlande kulturella institutioner är också något som saknas för denna grupp. Antiziganismen är utbredd i hela Europa, och arbete för romsk inkludering behövs och bedrivs inom hela EU. Men det är mer eller mindre lyckosamt, minst sagt. I statens budget för detta år, 2021, fanns därför ett särskilt anslag för den romska minoriteten. Det var på 1 ½ miljon, men det tycker vi är alldeles för ynkligt med tanke på de stora behov som finns.

Från Vänsterpartiets sida funderar vi ibland på om man verkligen menar allvar med sina vackra ord och höga ambitioner när man inte avsätter resurser så att det man säger sig vilja åstadkomma kan genomföras.

Anf. 17 KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Som mina två kollegor sa tidigare är detta mycket viktiga frågor, som väcker känslor, med all rätt – det ska de göra.

I betänkandet behandlas motioner från allmänna motionstiden som berör minoritetsfrågor. Moderaternas minoritetspolitik handlar om att stärka de nationella minoriteternas egenmakt och inflytande och att verka för att deras språk och kultur hålls levande.

Sedan 2009 förs en minoritetspolitik som utgår från fem erkända minoriteter i Sverige, som har beskrivits väl här i tidigare anföranden. Enligt lagen har de nationella minoriteterna särskilda grundläggande rättigheter, såsom inflytande i frågor som har betydelse för dem. Staten har därtill ett ansvar för att inte bara bevara utan också främja de nationella minoritetsspråken. Detta är ett arbete som ständigt måste utvecklas, och det finns mycket kvar att göra.

Fru talman! En annan viktig utgångspunkt i vår politik utgör värnandet om varje människas fri- och rättigheter.

När det gäller minoriteter ska deras rättigheter säkras, och arbetet mot hatbrott förstärkas såväl här i Sverige som i övriga Europa. Det som vi kan se och tyvärr konstatera är att det finns strömningar i vårt samhälle som försöker motverka dessa rättigheter, rättigheter som egentligen borde vara självklara för alla.

Alla människor har rätt att känna sig trygga, och ingen ska behöva utsättas för hot, hat eller diskriminering på grund av exempelvis etnisk tillhörighet, religion, ålder, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller kön. Men verkligheten ser tyvärr annorlunda ut. Det är alltför många människor som direkt eller indirekt utsätts för hot, hat eller diskriminering.

År 2018 – som är några år sedan, men det är från detta år som vi har den senaste statistiken från Brå – anmäldes 7 090 hatbrott i Sverige. I jämförelse med antalet anmälda hatbrott 2013 var det en ökning med 29 procent. Hatbrott, fördomar och diskriminering har blivit ett allvarligt samhällsproblem.

Fru talman! Den judiska gruppen är särskilt utsatt. Antalet hatbrott med antisemitiskt motiv som anmäls till polisen har ökat enligt statistik från just Brottförebyggande rådet. Detta är minst sagt en mycket oroande utveckling.

Vi minns för några år sedan när den judiska föreningen i Umeå, efter upprepade hot, tvingades lägga ned sin verksamhet. Samma år gick maskeerade män med brinnande föremål till attack mot synagogan i Göteborg.

I Malmö är läget sedan länge allvarligt. Synagogan i Malmö har fått ta emot återkommande hot. Och i en färsk rapport från Malmö stad och Judiska församlingen framgår att det finns en tydlig förekomst av hatbrott mot judiska individer i Malmös skolor.

En annan oroväckande slutsats i samma rapport handlar om judiska ungdomars upplevda otrygghet. Till följd av att de utsätts för hatbrott, och känner oro för att utsättas för ytterligare, blir ungdomarnas vardag påverkad och begränsad. Eftersom de känner denna oro för sin personliga säkerhet döljer de sin judiska identitet. Detta är ett misslyckande för Sverige.

Fru talman! För Moderaterna är det prioriterat att göra Sverige tryggare för alla. Att tydligt stå upp mot antisemitism och andra former av extremism är nödvändigt för att nå detta mål. Vi ser i dag dessvärre hur extremisterna av olika slag skapar otrygghet och göder misstro i samhället. Detta måste motverkas med kraft, och det måste tydligt klargöras att vi i vårt land inte accepterar vare sig hot, hat eller attacker med antisemitiska förtecken. Moderaterna har därför föreslagit att nolltolerans mot antisemitism ska gälla i svenska skolor och att varje incident ska bli föremål för anmälan.

Vad gäller judiska församlingars säkerhet måste staten ta ett ökat ansvar. Vi vill också att det ska införas ett förbud mot att delta i våldsbejakande organisationers verksamhet, till exempel Nordiska motståndsrörel-

sen. Och, fru talman, inga skattemedel ska tilldelas organisationer som inte delar våra grundläggande demokratiska värderingar.

Fru talman! Den judiska minoritetens situation i Sverige visar vikten av att samhället kraftfullt står upp för nationella minoriteter och deras rättigheter.

Moderaterna har i flera tillkännagivanden uppmanat regeringen att agera, bland annat för att öka säkerheten för trossamfund, såsom judiska synagogor, och för att kontinuerligt öka kunskapen om antisemitism. Men det är tydligt att mer behöver göras.

Moderaterna kommer alltid att stå upp för rätten till trygghet och säkerhet, oavsett vem man är, var man kommer från eller vilken grupp man tillhör.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till konstitutionsutskottets förslag i KU25.

Anf. 18 IDA KARKIAINEN (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Det går att säga många saker om minoritetspolitiken, och det är glädjande att vi har många motioner och frågor i detta betänkande att debattera. Det visar på ett intresse och ett engagemang från riksdagens ledamöter.

Fru talman! Det kan trots det ibland kännas som att det händer för lite. Men jag vill också påminna om att det under denna mandatperiod har fattats några viktiga beslut för att förstärka minoritetspolitiken. Det finns dessutom ett antal förslag från regeringen som riksdagen kommer att behandla i närtid. Jag vill nämna ett antal saker.

Utredningen om uppföljning av minoritetspolitiken har i betänkandet *Högre växel i minoritetspolitiken* utrett hur samordning, uppföljning och styrning ska organiseras i minoritetspolitiken. Syftet har varit att åstadkomma en ändamålsenlig organisering av uppgifterna för att bidra till en stärkt minoritetspolitik.

Ett museum om Förintelsen ska inrättas. En myndighet för romska frågor är under beredning. Regeringen stöttar finsk kultur i Sverige. Regeringen bereder propositionen om en konsultationsordning för det samiska folket. Inrättandet av så kallade resursbibliotek ska komma till rätta med det undermåliga utbudet av litteratur på minoritetsspråk. Skolverket har fått i uppdrag att lämna förslag på hur en nationell samordning av undervisningen i de nationella minoritetsspråken inom skolväsendet kan organiseras så att undervisningen i språken stärks. Även arbetet med inrättandet av ett språkcentrum bereds.

Men som många talare före mig har poängterat behöver givetvis mer göras. Jag vill särskilt nämna den brist på kunskap om nationella minoriteter och urfolk som präglar samhällets alla nivåer. Här måste exempelvis skolans historieundervisning bli betydligt bättre.

Med tanke på de många partiernas uttalade ambition har jag gott hopp om att vi kan finna riksdagsmajoriteter för att snabba på arbetet.

Fru talman! Känslan av utanförskap är förmodligen något som samtliga minoritetsgrupper i samhället har mött. Det gäller inte minst för den romska befolkningen.

Det pågår ett antal initiativ, bland annat EU:s strategiska ramverk för romsk jämlikhet, inkludering och delaktighet. Vi har Sveriges egen strategi för romsk inkludering. Vi har haft en kommission mot antiziganism

som har föreslagit att Sverige ska inrätta en myndighet för romska frågor, och regeringen bereder detta förslag.

Vi socialdemokrater vet att det finns många synpunkter i denna fråga. Men vi anser också att det är nödvändigt att ta steg framåt i fråga om detta. Ett första steg vore kanske att jobba med kulturfrågor och språkfrågor samt bidra med kunskapshöjande insatser.

Fru talman! Det övergripande målet för samepolitiken är att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar.

I spåren av Girjasdomen är det viktigt att utredningen om rennärlagen kommer på plats.

Detta är inga enkla frågor. Det är frågor med stora intressekonflikter. Men vi kan inte undgå att ta politiskt ansvar bara för att det är svårt.

Högsta domstolen konstaterar i sin verksamhetsberättelse för 2019 att riksdagens beslut att vidta eller att inte vidta lagstiftningsåtgärder inom ett visst område många gånger får en direkt betydelse vid prövningen i Högsta domstolen. Om riksdagen i stället hade valt att genomföra lagstiftning hade det sannolikt saknats både behov och utrymme för Högsta domstolen att fylla ut den gällande rätten.

Fru talman! Jag skulle särskilt vilja lyfta fram sanningskommissionerna som en viktig del för att kunna ta minoritetspolitiken till nästa nivå. Det är viktigt att vi går igenom historien och att vi lär oss av den så att den aldrig upprepar sig. Nu arbetar både Sametinget och Svenska Tornedalingars Riksförbund med varsin process när det gäller sanningskommissioner.

Norge, Sverige och Finland har alla inlett arbeten med sannings- och försoningskommissioner. Dessa processer kommer att bidra till att synliggöra historiska oförrätter och öka förståelsen för dagens situation. Det är viktigt att vi även har ett gemensamt nordiskt arbete kring detta och att vi drar lärdom av vardera processen. Det kommer att bidra till att höja kunskapsnivån vad gäller rasism och diskriminering – i historien och i nutid.

Fru talman! Minoritetsfrågorna är brännande frågor hos oss, och de är än mer brännande i Europa. Runt om i världen förtrycks minoriteter. De fördrivs från sina hem, koloniserar och mördas. Den högerpopulism och nationalism som har svept över världen har genom sin fördomsfulla hållning gentemot alla som på något sätt avviker från den norm de vill hävda begränsat minoriteters rättigheter. Vi måste vara lyhörda för vad som sker, och vi behöver därför markera vårt stöd för det arbete som sker i både Europarådet och EU. Vi har en viss roll att inte bara vara lyhörda utan även konkret agera och bidra i det internationella arbetet.

Fru talman! Tankarna att ett land består av ett folk, en kultur och en identitet har vi prövat i Sverige. Det gick bedrövligt illa. Både rasbiologin och tvångsassimileringen har satt djupa spår i befolkningen, och jag vill precis som ledamoten Jessica Wetterling verkligen rekommendera att man tar del av och tittar på SVT:s serie om rasbiologin.

Jag skulle vilja exemplifiera detta med ett citat ur den förstudie som Svenska Tornedalingars Riksförbund har gjort gällande sanningskommissionen. Den heter *”Då var jag som en fånge.”*, och i den talar intervjuaren Göran med en person – F – som har varit med om rasbiologin konkret, men i en annan tid.

”Göran: Du fick börja i en ny skola när ni flyttat till Ludvika, hur var det?

F: När jag kom dit, när jag presenterades. Det var första dan som jag kom dit till klassen. Då tog läraren, jag skall inte nämna hans namn, han är förmodligen död, men jag nämner inte namnet, men jag vet precis vad han heter.

Då kallade han fram mig.

Och då satt han och visa upp kindkotorna, ansiktsform, hur jag ser ut i kroppen längd, och benens längd och allt ihop. Det här är typisk, vad var det han sa, finskugrisk ras, sa han klart och tydligt.

Göran: Kan du beskriva känslan?

F: Det är framförallt det som jag säger, att man börjar prata om ett utseende. Det kändes obehagligt.

Det var ju inte några mätningar, men han pekade på kindkotorna, höga kindknotor, och ansiktsform som är oval, men han beskrev allt och så kroppsformen.

Han mätte alltså inte, men det här är ju 1964! Det är ju långt efter de här skullmätningarna dom gjorde, dom var väl uppe i Pajala också i Tornedalen.”

Fru talman! Jag vill med detta exemplifiera att det som skedde i Tornedalen och i norra Sverige, mot både tornedalingar och samer, är något som har satt djupa spår i vår befolkning. De sitter fortfarande kvar. Och om det finns spår så sent som 1964 kan man ju förstå hur det påverkar oss än i dag. Stoltheten över den egna bygden, det egna språket och den egna kulturen försvann; den skulle poleras bort. Traditioner föll i glömska. Barn, barnbarn och framtida generationer har gått miste om en del av sitt arv och sitt språk.

Jag och många fler är en produkt av detta. Därför är minoritetspolitiken så viktig. Det handlar om att återerövra de språk och de kulturer vi har förlorat.

Avslutningsvis, fru talman, går det inte att lämna debatten om minoritetspolitik utan att kommentera coronapandemins konsekvenser. Vi som tillhör minoriteter och är gränsbor har påverkats oerhört av framför allt gränsrestriktioner. Renbetesområden spänner över nationsgränser, och renskötare har behövt oro sig över om de kommer att klara vinterbetet när gränserna har blivit belagda med restriktioner. Staketet på gränsen mellan Sverige och Finland har delat Tornedalen mitt itu, vilket har skapat ytterligare svåra sår och visat på bristerna i Nordensamarbetet. Det är min förhoppning att regeringarna i respektive land nu kraftsamlar och gör gemensamma investeringar för att återigen stärka vårt samarbete och våra minoritetsgemenskaper.

Jag ber om ursäkt för att jag överskred min talartid.

Anf. 19 TINA ACKETOFT (L):

Fru talman! Som Tuve Skånberg sa i ett tidigare anförande blir det ofta väldigt torrt när KU debatterar. Vi är dock inte torra, Tuve; det håller jag med dig om!

När det gäller detta ämne har nog alla föregående talare lyft fram just det mänskliga. Detta handlar nämligen oerhört mycket om identitet – om vars och ens rätt till den egna identiteten i Sverige. Jag skulle vilja ta mig själv som exempel och berätta hur det kan gå.

Jag är född i Finland, i en svensktalande minoritet. När jag var liten kunde alla tala svenska och finska – när man gick in i en affär, när man

beställde biljetter och när man samtalade med sina släktingar. Så är det inte längre, utan det är helt annorlunda. I dag när jag åker på släktträffar finns det många nya, unga släktingar som jag inte kan prata med, för de kan inte svenska. Jag kan inte finska. Av de 300 000 svensktalande i Finland är det många av de unga som i dag säger: När jag tar bussen hem eller går hem efter en fest och mamma ringer svarar jag på finska. Jag svarar inte på svenska, för jag vet att jag kan råka illa ut om någon hör mig.

Detta är ett grannland där man har låtit politiken ta en helt annan väg än den vi i dag drar upp riktlinjerna för här i Sverige. Så stark är den här politiken, och så allvarligt är det vi är satta att vakta. Se till att språket får lov att bäras av var och en av dem som behöver det! Det handlar om människor som behöver ett annat språk, utöver svenskan, för att känna sig hela.

Vissa menar faktiskt i dag att det inte finns några skäl att ha en särskild politik för Sveriges samer eller för sverigefinnar, romer, judar och torne-dalingar. Det korta svaret på det är naturligtvis att alla dessa grupper har en lång historia i vårt land och att de alla har utsatts för en assimileringspolitik som innebar att de inte fick tala sitt språk eller utöva sin kultur. Vi vet att fördomarna i allra högsta grad fortfarande lever och att diskrimineringen finns kvar. Människor bedöms eller tilldelas attribut utifrån en grupptillhörighet snarare än på individuell basis och utifrån egna förtjänster. Detta är det enkla och uppenbara skälet till att det behövs en särskild politik för våra nationella minoriteter.

Målet med minoritetspolitiken är nämligen att ge skydd, att stärka möjligheter till inflytande och att stödja kultur och språk så att det hålls levande. Det handlar inte om att frysa tiden, för språk, traditioner och kulturer är alltid i förändring. Det handlar inte heller om att skapa isolerade kulturer i parallellsamhällen, för minoritetspolitiken måste alltid utgå från den enskilda individens rätt att definiera sig.

Det är också viktigt att vi i minoritetspolitiken beaktar att frågor som är särskilt angelägna för en viss minoritet inte nödvändigtvis är det för en annan. Till exempel finns det skillnader när det gäller utsatthet för hatbrott och diskriminering, vilket vi alla är plågsamt medvetna om. Det aktualiserar kopplingen mellan minoritetspolitiken och andra politikområden, som demokratipolitik och rättstrygghet.

Fru talman! Vi närmar oss val, och det går fort nu. Jag funderar därför ofta på hur vi ska kunna stärka demokratin, tryck- och yttrandefriheten och rättsstaten. Vi har ett antal parlamentariska utredningar på området som antingen är klara eller fortfarande håller på med sitt arbete. Den svenska minoritetspolitiken baserar sig på riksdagsbesluten att ratificera Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. Därutöver finns det lagstiftning, förvaltningsområden och andra särskilda bestämmelser gällande minoritetsspråken.

Erkännandet av de nationella minoriteterna och minoritetsspråken är alltså grundat i riksdagsbeslut, och följaktligen kan en ny riksdagsmajoritet fatta beslut om att ändra eller upphäva statusen för minoritetsgrupper eller minoritetsspråk.

Jag tror tyvärr att vi för att förebygga snabba och drastiska förändringar för de nationella minoriteterna och minoritetsspråken behöver skriva in dem i regeringsformen. Detta skulle inte innebära någon juridisk eller folkrättslig förändring av deras status, men det skulle innebära bättre garantier

mot plötsliga och tämligen oförankrade förändringar. Frågan bör därför tas med i kommande grundlagsöversyner.

Som Utredningen om uppföljning av minoritetspolitiken konstaterade förra året finns det brister i dagens system för strategisk samordning och uppföljning av den statliga minoritetspolitiken. Samma sak gäller i allra högsta grad för kommuner och regioner, där vi vet att det minoritetspolitiska arbetet brister. Det gäller även för de kommuner som faktiskt tillhör något av våra förvaltningsområden.

Det behövs en bättre struktur för hur målstyrning och uppföljning sker inom kommuner och regioner, för utan sådana mekanismer riskerar alla våra vackra dokument att bli hyllvärmare.

Fru talman! Tyvärr finns det alldeles för många skäl till att fortfarande ha en särskild politik för Sveriges samer, sverigefinnar, romer, judar och tornedalingar. Det handlar inte om vi och dom; vi är alla precis lika svenska. Vissa har dock fler fasetter i sin svenskhet än andra, och det ligger på oss folkvalda demokrater att se till att gårdagens assimileringspolitik för evigt är förpassad till den soptunna där den hör hemma.

Anf. 20 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka föregående talare för att ni delar med er av en rik kunskap och personliga erfarenheter av det område som vi diskuterar i dag.

Jag vill också, så här i början, yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Sverige har ett ansvar för att personer som tillhör nationella minoriteter ges möjlighet att på lika villkor som majoritetsbefolkningen har effektivt åtnjuta alla mänskliga rättigheter. De skillnader som finns mellan majoritetsbefolkningens och minoriteternas möjligheter motverkar både sammanhållningen i samhället och individens möjlighet att som enskild människa ta del av det man har rätt till. Det är självklart att rasism, antisemitism och antiziganism samt hot och brott som begås mot någon för att den tillhör en minoritet allvarligt sliter isär sammanhållningen i samhället.

Den nuvarande politiska styrningen av detta område har granskats av en särskild utredning och har inte bedömts vara tillräckligt effektiv. Arbetet med resultatet av utredningen *Högre växel i minoritetspolitiken* behöver komma vidare, och detta bereds nu inom Regeringskansliet.

Fortsatta satsningar krävs på språk, utbildning och kultur. Ytterligare åtgärder för att stärka minoritetsspråken i Sverige kan vara att ange minoritetsspråk som ett ämne i skollagen och införa nya bestämmelser om undervisning i nationellt minoritetsspråk för alla obligatoriska skolformer samt för gymnasiet och gymnasiesärskolan.

Det är viktigt att minoritetsspråken garanteras mer undervisningstid inom ramen för skoldagen. Detta är viktigt för skyddet av alla minoritetsspråk. Ni som kämpar med att lära er ett språk vet också att man behöver mycket träning i språk – det räcker inte med en enskild timme i veckan, utan när man lär sig ett språk behöver detta vara en del av vardagen.

Utbildningsområdet kan dock inte ensamt trygga språkens överlevnad. De nationella minoriteternas kulturer och minoritetsspråken måste stödjas brett som en del av ett svenskt kulturarv och en mångfald. Fler behöver bidra till möjligheterna att använda språken, och det allmänna – kommuner, regioner och myndighet – behöver ge relevant och korrekt information

om de rättigheter man har som minoritet och när man talar ett minoritets-
språk.

Precis som utredningen antyder behövs det en högre växel i den svenska
minoritetspolitiken, men vi har i dag också hört om några processer som
kräver sin tid.

Det pågår förberedelser för en sanningskommission för det samiska
folket. Samer har under vintern fått beskriva vilka förväntningar man har
på sanningskommissionen och vad man tycker är viktigt att den behandlar.

När det gäller urfolket samerna vill Miljöpartiet understryka vikten av
den konsultationsordning som nu bereds. Det räcker inte med att säga att
man vill att samer eller andra minoriteter ska ha större inflytande i frågor
som rör dem, utan man måste göra någonting annorlunda för att det ska
hända i verkligheten.

Ett konkret tillfälle att visa att samer inkluderas i frågor som berör dem
skulle kunna vara den kommande utredningen av rennäringslagen. Den är
en följd av Girjasdomen, som vi har hört om tidigare i dag. Den nordiska
samekonventionen behöver också tas vidare. Slutligen vill vi i Miljöpartiet
att Sverige ansluter sig till ILO 169.

Även för tornedalingar, kväner och lantalaiset pågår arbete med en san-
nings- och försoningskommission. Där har det under vintern getts viktiga
uppdrag till forskare, och samtal med enskilda har påbörjats.

De här processerna är viktiga och behöver tillräckligt med tid. Man kan
dessutom lätt förstå att sådant som bygger på samtal mellan människor –
särskilt samtal som kan vara svåra upplevelser – har drabbats av pandemin
eftersom vi inte har kunnat träffas som vi brukar.

En högre växel i minoritetspolitiken behövs också när det gäller romers
inkludering. Sverige har en strategi för romsk inkludering som sträcker sig
ända till 2032. Målet är att den rom som fyller 20 år då ska ha likvärdiga
möjligheter i livet som den som inte är rom. För att vi ska nå dit krävs
insatser på nationell, regional och lokal nivå, och romska företrädare be-
höver involveras.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 8 Det civila samhället, inklusive trossamfund

Kulturutskottets betänkande 2020/21:KrU5
Det civila samhället, inklusive trossamfund
föredrogs.

Anf. 21 ANN-BRITT ÅSEBOL (M):

Fru talman! Det goda samhället skapar vi tillsammans. Moderaterna
anser att en del av svaren på de utmaningar som vi ser i samhället finns i
ett systematiskt fördjupat och förbättrat samarbete mellan olika delar av
det offentliga samhället och det civila samhället. Detta kräver tydliga po-
litiska signaler och är ett prioriterat och viktigt område.

Jag tittade lite i gamla motioner kring betänkanden om det civila sam-
hället och trossamfundet och fann en motion från 2009 där alliansreger-
ingens partier lade fram en ny politik för det civila samhället vars syfte var

att lyfta fram det civila samhällets stora betydelse, utveckla och tydliggöra relationen mellan staten och det civila samhället samt ta ett helhetsgrepp om generella frågor om det civila samhället och dess villkor.

Motionärerna framhöll att det civila samhället har en viktig roll i att fostra till delaktighet, ansvarstagande och demokrati genom den verksamhet som bedrivs och ville understryka betydelsen av det civila samhället som demokratibärare. Motionen är tio år gammal, men inriktningen är fortfarande tydligt gällande.

Fru talman! Ett starkt Sverige behöver såväl den offentliga verksamheten som näringslivet och frivilliga gemenskaper. Inte minst i denna coronapandemitid är det viktigt för sammanhållningen och demokratin. Civilsamhällets organisationer och deras medlemmar spelar också en konkret roll på olika sätt.

Volontärbetet är starkt i vårt land. Vi är många som tar oss tid och är delaktiga på olika sätt i olika organisationer för att hjälpa till i samhället när så behövs.

Det här är krafter som behövs men inte ska detaljstyras av politiker och myndigheter. Civilsamhällets organisationer ska bygga på enskilda människors frivilliga engagemang. Politikens uppgift är att bidra till goda förutsättningar för ett självständigt civilsamhälle, inte att begränsa eller detaljstyra.

Fru talman! Vi anser att statens stöd till det civila samhället är viktigt och bör fortsätta. Men för att stödet ska uppfattas som legitimt måste det vara transparent. Kriterierna för att få stöd ska vara tydliga. Man ska inte kunna tolka dem på olika sätt, och det ska ske en grundlig granskning och uppföljning av hur stödet används. Skattepengar ska aldrig betalas ut till organisationer som inte delar det svenska samhällets grundläggande demokratiska värderingar. Vi vill säkerställa att offentliga medel inte tilldelas verksamheter som riskerar att främja eller stödja radikalism, hedersförtryck eller våldsbejakande extremism, och vi vill att man ska ha respekt för flickors och kvinnors rätt.

Att stöd helt enkelt slösas bort på projekt som inte genomförs är inte heller acceptabelt. På detta område har tyvärr brister uppdagats, och vi ser mycket allvarligt på detta. På sikt är det förödande för legitimiteten i statens stöd till civilsamhället men också för den samhälleliga gemenskapen. Lagstiftning, regelverk och arbetssätt bör ses över i den mån det är nödvändigt för att säkerställa att stöd till civilsamhället används på ett ändamålsenligt sätt.

Fru talman! Här har vi moderater tagit ett utskottsinitiativ till en ordentlig, oberoende granskning av bidragen. Men till denna fråga kommer vi tillbaka senare under våren.

Fru talman! Att civilsamhället har möjlighet att finansiera sina verksamheter genom andra inkomstkällor än statligt stöd är viktigt för dess självständighet. Det kan till exempel ge en organisation större frihet att avgöra vilka insatser som ska prioriteras, snarare än att prioriteringsordningen beslutas i förhållande till vilken typ av statligt stöd som finns tillgängligt.

De ideella insatserna är en stor tillgång för samhället. Det är krafter som inte kan eller ska styras av politiker och myndigheter. De ideella insatserna ska däremot stödjas och uppmuntras. Och som jag redan sagt: Volontärskapet är starkt i Sverige. Vuxna och unga deltar i trygghetsvandringar

på helgnätter, hjälper hemlösa och engagerar sig mot hedersförtryck. Pensionärer tar sig tid för ideellt arbete i anslutning till skolor och fritidsverksamheter. Kyrkor, samfund och övriga ideella organisationer erbjuder mat och en säng att sova i.

Fru talman! Det goda samhället skapar vi tillsammans. Vi moderater anser att ett systematiskt, fördjupat och förbättrat samarbete mellan till exempel skola, sjukvård, socialtjänst, äldreomsorg, kultur och det civila samhället kan vara *ett* svar på de samhällsutmaningar som vi har just nu. Men vi vill också uppmuntra till ökad samverkan och samarbete mellan socialtjänst, skolhälsovård, ungdomspsykiatri och den ideella sektorn, till exempel idrottsföreningar och kultursektorn. Här finns många stora möjligheter att använda sig av varandras kunskap och engagemang, och staten kan få i uppdrag att systematiskt sammanställa de goda exemplen.

Fru talman! Jag skulle till sist också vilja lyfta fram språket, som är själva grunden för att komma in i samhället. Det civila samhällets kontakter ger möjlighet för dessa att inte bara erbjuda sociala kontakter och att ägna sig åt personliga intressen utan att också på ett mer systematiskt sätt erbjuda undervisning i det svenska språket. Försök med detta har fallit väl ut, och här kan frivilligorganisationernas möjlighet att bedriva svenskundervisning öka.

En förening som jag själv är med i har varje vecka haft öppet hus med människor som vill samtala, även i pandemitid då vi har kunnat genomföra det per telefon, digitalt eller vid personliga träffar i den mån det har gått. Att kunna ställa upp och hjälpa en familj som nyss anlänt till Sverige med att förstå det svenska samhället är en viktig uppgift och ger ett ömsesidigt utbyte.

Fru talman! Utskottet har efter en förenklad motionsberedning avstyrkt ett antal motionsförslag. Vi moderater ställer oss naturligtvis bakom dessa, liksom våra företrädare har gjort tidigare. Men i det här betänkandet yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 22 JONAS ANDERSSON i Lingham (SD):

Fru talman! Jag vill inleda mitt anförande med att yrka bifall till reservation 3 från Sverigedemokraterna, även om jag givetvis står bakom alla sverigedemokratiska reservationer.

Säkerligen är alla vi deltagare i denna debatt överens om allvaret och svårigheterna i många av de prövningar som det civila samhället utstår och har fått utstå i Sverige sedan coronakrisen tog fart för ungefär ett år sedan.

Civilsamhället är mycket betydelsefullt för människors sociala liv, så den begränsande påverkan på människors liv som coronarestriktionerna har inneburit, många gånger förvisso nödvändiga sådana, måste tas på stort allvar.

Deltagande i föreningsliv har många gånger en positiv inverkan på exempelvis fysisk och mental hälsa och kunskapsutveckling inom olika områden samt ger inte minst lärdomar kring demokratiska processer. När möjligheten att utveckla sig inom dessa områden påverkas negativt, när det inte går att träffas och bedriva verksamhet som vanligt, bör man givetvis vara orolig för vilka effekter det får för det svenska samhället i stort, inte minst på längre sikt. Att bedriva en god politik för civilsamhället är alltid viktigt, men det understryks än mer i dessa tider, menar jag.

Fru talman! Sverigedemokraterna har ställt sig bakom mycket av det som regeringen har lagt fram på riksdagens bord till stöd för det civila samhället på grund av coronakrisen och följande restriktioner. Mycket har varit bra och nödvändigt, men allt har vi givetvis inte stått bakom. De generella prioriteringar som vi gör på politikområdet gör sig påmind även under dessa tider.

Jag konstaterar att regeringen alltför ofta har en instrumentell syn på civilsamhället som ett slags förlängning av staten i stället för att snarare se det som en sektor som på egen hand skapar värden för människor. Detta går till exempel igen mycket när vi kollar på folkbildningen, som ses som en resurs för att fixa arbetslöshet, bristande integration och så vidare – problem som man i hög grad själva har skapat genom att verkställa dålig politik.

Fru talman! Inte alla förslag från regeringen för att stötta civilsamhället under pandemin har varit kloka. Ett exempel på det har vi från maj förra året, när regeringen gick ut med att vi hade illegala migranter, vilka man själva kallar papperslösa, som en uttalad målgrupp för en mångmiljonsatsning på civilsamhället.

Sverigedemokraternas mening är att civilsamhällesorganisationer som skapar incitament för och underlättar illegala migranternas vistelse i Sverige inte ska kunna få offentligfinansierat stöd. Det blir ju helt galet om staten å ena sidan har myndigheter som verkar för att de här personerna ska lämna landet, å andra sidan samtidigt betalar organisationer för att underlätta för dessa personer att stanna i Sverige och försvårar för myndigheterna.

Fru talman! Något annat som under detta riksmöte har hamnat i strålkastarljuset men som för Sverigedemokraterna länge har varit högt prioriterat är frågan om att stoppa offentligt stöd till extremism av olika slag. Längre talade vi sverigedemokrater inför döva öron i denna kammare vad gäller allvaret med att skattepengar går till islamister och andra samhällsförstörande krafter. På senare tid har dock debatten om studieförbundet Ibn Rushd, frågor om demokrativillkor med mera tagit fart. Flera verkar ha vaknat upp ur sin djupsömn. Sverigedemokraterna välkomnar självklart att fler partier i denna kammare tar rygg på oss i problembeskrivning och lösningsförslag på området.

I november presenterade regeringen en ny utredning som ska ta fram skarpa demokrativillkor för statsbidrag till civilsamhället. Sverigedemokraterna välkomnar denna signal om att en skärpning är på gång, men vi är på intet sätt övertygade om att detta är nog. Många frågor är ännu obesvarade. Vad kommer exempelvis att hända med statsbidrag till islamism och annan extremism till dess att utredningen är färdig och senare eventuellt leder till nya regleringar? Det kan dröja till valet 2022 innan en ny reglering är på plats, trots det akuta läget. Detta duger inte. Sverigedemokraterna vill att regeringen skyndsamt agerar för att införa en skarp tillfällig reglering tills en mer långsiktig sådan finns på plats.

Regeringen har heller inte visat på någon vilja att ta ansvar för konsekvenserna av att bidrag under lång tid har delats ut till organisationer som enligt nya regleringar kan bedömas driva en verksamhet i strid med den svenska demokratin. Konsekvenserna av detta måste noggrant utredas framöver, menar Sverigedemokraterna.

Säpo har konstaterat att inte bara staten utan även kommuner och regioner delar ut offentliga medel till organisationer med kopplingar till extre-

mismmiljöer. Säpo har vidare konstaterat att det bidrar till ökad radikalisering och våldsbejakande miljöers tillväxt. Detta konstaterades bland annat i Säpos remissvar till Demokrativillkorsutredningen för ett par år sedan. Då räcker det inte att, som regeringen gör genom utredningen, endast verka för en stödfunktion för att ge kommuner råd i dessa frågor.

Den här frågan går bortom kulturpolitiken och stödet till civilsamhället; det är en fråga om Sveriges säkerhet. Det kommunala självstyret ska naturligtvis värnas, men det är inte rimligt att kommuner och regioner ska kunna finansiera radikalisering och våldsbejakande extremism som underminerar hela det svenska samhället. Sverigedemokraternas linje här är tydlig: Dessa samhällsförstörande krafter ska inte ha en krona av skattebetalarnas pengar.

Anf. 23 PER LODENIUS (C):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till Centerpartiets reservation 6. Jag vill också passa på att uppmärksamma vårt särskilda yttrande gällande motioner som bereds förenklat.

Fru talman! Att ha ett fungerande civilsamhälle och att ha möjligheten att engagera sig i ett levande civilsamhälle är viktigt såväl för enskilda som kan få bidra till något ändamål man brinner för som för dem som tar del av verksamheten som anordnas. Engagemang i föreningsliv och civilsamhällets organisationer bidrar till gemenskap och föreningsvana, vilket är väldigt betydelsefullt också för vårt samhälle i stort.

Coronapandemin har självklart påverkat civilsamhället och dess organisationer. Det behöver därför göras en uppföljning och översyn av de effekter pandemin har haft och vilka åtgärder som nu krävs för att säkra ett starkt civilsamhälle även framöver och efter coronapandemin. När vi åter öppnar upp samhället kommer vi att behöva alla goda krafter, och där kommer våra civilsamhällesaktörer att vara otroligt viktiga. Men självklart spelar dessa aktörer redan i dag, under pandemin, en viktig roll.

Det är vidare viktigt att varje människa får möjlighet att vara med och bidra efter sin förmåga. Det stärker såväl individen som civilsamhället och samhället i stort. Men då måste förutsättningarna för att kunna vara delaktig i samhällslivet också vara bra och tydliga. Därför måste stöd till civilsamhället fördelas för att fler ska kunna delta, och det måste fördelas jämställt.

Fru talman! Civilsamhället är ofta snabbt på plats när det uppstår behov av organiserat samarbete mellan människor. Det har inte minst blivit tydligt nu under coronakrisen, där det finns flera exempel som visat det, såsom insatser för att hjälpa personer i riskgrupper att handla. I Centerpartiet ser vi dock att civilsamhället behöver bättre förutsättningar för sin verksamhet och sitt samhällsengagemang.

Det behöver bland annat utredas hur avdragsrätten för gåvor till ideella organisationer skulle kunna breddas. Det är något som i dessa kristider är än mer angeläget för att möjligheterna för civilsamhället att klara sig igenom pandemin ska bli större och för att civilsamhället därmed ska kunna vara starkt även framöver.

När en idéburen organisation vill samarbeta med det offentliga för att göra samhällsinsatser uppstår ofta svårigheter som beror på att det inte finns tydliga modeller, likt modeller vid upphandling, att använda vid ett

sådant samarbete. Därför vill vi i Centerpartiet utveckla modeller för ett partnerskap mellan idéburna organisationer och det offentliga.

Det finns fler exempel som jag skulle kunna räkna upp. Allt detta sammantaget leder oss i Centerpartiet fram till att det är dags för en föreningsrättsutredning. Det skulle vara en utredning med syfte att tydliggöra och stärka civilsamhällets särart och skapa rimliga regelverk för verksamheterna.

Fru talman! Civilsamhällets och föreningslivets arbete spelar en mycket viktig roll för en positiv samhällsutveckling i stort. Det gäller inte minst på landsbygden och i mindre orter där civilsamhället genom föreningar och samfund tar ett stort ansvar för bygdens utveckling. De mötesplatser som civilsamhällets organisationer skapar är viktiga i ett mycket bredare och samtidigt djupare perspektiv än bara det specifika uppdrag man tagit på sig.

Att mötas och tillsammans organisera och engagera sig gynnar både individen och i förlängningen också samhället i stort. Om än fler får upp ögonen och intresset för att engagera sig i föreningslivet kan vi fortsätta att utveckla vårt samhälle i en positiv riktning och motverka segregation för att i stället bygga broar.

Vi i Centerpartiet vet att politiken kan stödja civilsamhället genom att involvera det i fler processer, vara med och finansiera dess infrastruktur och beskatta det så lite som möjligt. För, fru talman, de som ideellt ställer upp och bidrar till samhället med sitt engagemang måste också ha goda förutsättningar för det.

Anf. 24 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Jag ställer mig bakom Kristdemokraternas reservation 2 i betänkandet.

Under tio års tid arbetade jag med hemlösa personer i en organisation i Göteborg. Jag fick en fördjupad syn på att möta varje människa med respekt, på människans okränkbara värde men också på civilsamhällets oerhörda betydelse i vårt samhälle.

Civilsamhällets gemenskaper – hjälporganisationer, föreningar, kyrkor och andra trossamfund, idrottsklubbar och sociala företag – spelar en oerhörd stor roll för vårt samhälle. Runt om i Sverige gör människor frivilliga insatser som betyder så mycket för vår gemensamma välfärd. 53 procent av svenskarna utför någon form av ideellt arbete, i genomsnitt 15 timmar i månaden. Under pandemin har volontärarbete betytt och betyder skillnaden i ett hårt eller ett varmt samhälle.

För oss kristdemokrater är civilsamhället en av samhällets grundbultar. Det bidrar med engagemang, tillit, demokrati, en meningsfull fritid för barn och unga och inte minst en utsträckt hand för samhällets mest utsatta.

Civilsamhället i Sverige har drabbats hårt ekonomiskt under pandemin. Verksamheterna har inte kunnat fungera normalt, och behovet av att ställa om har varit stort. Ändå har man fortsatt att kämpa med minskande resurser och stora utmaningar.

Det finns ett stort behov av civilsamhällets insatser under och efter pandemin. Vi behöver ett levande och varmt civilsamhälle som bidrar med gemenskap, omsorg och en bra uppväxt för barn och unga och som fortsätter att sträcka ut en hand till den som är utsatt eller i nöd.

Redan i våras lade Kristdemokraterna och Vänsterpartiet fram ett gemensamt förslag till krispaket för civilsamhället. Tyvärr avvisades det då av övriga i finansutskottet. Men i år har ett enigt utskott ställt sig bakom initiativet att begära av regeringen att återkomma med ett bättre stöd till det breda civilsamhället i Sverige. Det handlar om stödet till föreningarna, de ideella organisationerna, hjälpverksamheterna, kyrkorna, de andra trossamfundet och de sociala stiftelserna. Det är de som är med och bär samhället.

Fru talman! Kristdemokraterna är den politiska röst som tydligast har agerat för ett starkt civilsamhälle. Vi vill ge bra förutsättningar för civilsamhället att arbeta. Vi vill se genomlysning av olika förslag från regeringen så att de fungerar för civilsamhället. Vi vill säkra att stöd för ökade kostnader för vård och omsorg på grund av covid-19 också når fram till idéburna vårdgivare.

Vi vill höja taket i gåvoskatteavdraget till 100 000 kronor. När givandet till hjälpverksamhet bland behövande nu går ned kan det offentliga bidra med en injektion som kan öka givandet.

När alliansregeringen på Kristdemokraternas initiativ införde möjlighet till skattereduktion för gåvor till ideell verksamhet med social inriktning eller som främjar forskning ökade det totala givandet till landets 90-kontoorganisationer från 5,2 miljarder upp till 5,8 miljarder kronor, enligt FRII, Frivilligorganisationernas insamlingsråd.

Under samma period ökade den genomsnittliga månadsgåvan från 131 kronor till 170 kronor per månad. Siffrorna visade på en tydlig trend där fler människor valde att ge pengar till välgörande ändamål.

Under den förra mandatperioden togs möjligheten till skattereduktion för gåvor bort. Men tack vare att den kristdemokratiska och moderata budgeten antogs av riksdagen i december 2018 återinfördes avdraget från och med den 1 juli 2019.

Jämfört med det system för gåvoskatteavdrag som fanns under åren 2012–2015 gjordes en förbättring. Organisationerna som ansöker om att bli gåvomottagare behöver nu inte längre betala ansöknings- eller årsavgifter. Det var tidigare ett hinder för att ansöka om att bli en godkänd mottagare av gåvor, framför allt för många mindre organisationer.

Fru talman! Vi har en reservation i betänkandet. Kristdemokraterna har varit med och träffat två blocköverskridande överenskommelser med regeringen som gäller åtgärder mot terrorism, en 2015 och en 2017. Båda gångerna har vi drivit igenom ett demokratikrav för att kunna få bidrag, så att inga offentliga bidrag ska gå till extremistiska organisationer.

Vi var tvungna att återupprepa det kravet 2017 eftersom inget hände hos regeringen. Ännu finns varken proposition eller lagrådsremiss, nästan fem år efter att demokratikriteriet för bidragsgivning först utlovades i terroröverenskommelsen. Parallelsamhällen i Sverige göds av statliga och kommunala bidrag som utnyttjas av både kriminella och extremister, inte sällan i samarbete. Det är dags att lagen förändras, fru talman.

Civilsamhället rymmer så mycket positivt. Jag vill säga någonting om Kristdemokraternas förslag till fritidskort till alla barn mellan årskurs 2 och 9. Kortet är laddat med 500 kronor för deltagaravgifter i ledarledda aktiviteter i det svenska föreningslivet och kulturskolan.

Syftet med reformen med fritidskortet är att alla barn ska få goda möjligheter att delta i idrott eller annan föreningsverksamhet. Nästan 1 miljon barn kommer att få stöd för en aktiv och meningsfull fritid.

Förutom huvudsyftet att ge alla barn möjlighet till en aktiv fritid kommer reformen också att stärka föreningslivets ekonomi genom att fler barn och unga får incitament att delta i deras aktiviteter.

Att föreningarna får tillströmning av fler barn som vill delta kommer därför att vara en välkommen förstärkning av deras ekonomi. I Kristdemokraternas budgetalternativ avsätter vi 850 miljoner kronor per år för att införa fritidskortet.

Fru talman! Ibland kan det hos vissa låta som att civilsamhället bara är en fritidsaktivitet, ett litet sidospår till det som sker inom det offentliga eller i näringslivet. Vi menar att civilsamhället är mycket större och mycket viktigare. Det är här grunden läggs för demokrati, medmänsklighet och ett fungerande Sverige. Kristdemokraternas politik strävar därför efter att stärka det civila samhället och därmed de mellanmännsliga relationerna.

Anf. 25 AZADEH ROJHAN GUSTAFSSON (S):

Fru talman! Hörs jag? Funkar kameran? Är det en gammal hand eller en ny hand? Vem har undgått dessa fraser under det gångna året då digitala möten fått ersätta fysiska? Det är fraser som framkallar lika mycket skratt som suckar men som blivit synonyma med det nya sättet att mötas.

Och det är väl tur i oturen att vi lever i en tid då det finns digitala verktyg och lösningar som gör möten människor emellan möjliga. Detta har såklart betytt väldigt mycket för civilsamhällets organisationer och föreningar som har gjort allt för att kunna ställa om och inte låta pandemin hindra dem från att genomföra sina verksamheter.

Plötsligt har aktiviteter och verksamheter flyttat ut från fysiska lokaler till olika digitala rum. Kurser, årsmöten, filmfestivaler, medlemsmöten, seminarier, eller rättare sagt webinarier, ja, till och med vinprovningar arrangeras nu digitalt.

Människors möjligheter till att fatta beslut, samtala, opinionsbilda eller helt enkelt ägna sig åt sina intressen skulle inte ställas in utan ställas om. Men trots civilsamhället fantastiska förmåga att ställa om har också utmaningar varit många. Civilsamhället, liksom andra sektorer, har drabbats hårt av pandemin.

Coronapandemin har påskyndat civilsamhällets digitalisering av sina demokratiska processer. Men det är främst större organisationer som klarat den omställningen bäst. Omställningen av externa kurser, seminarier och evenemang har varit väldigt resurskrävande och är inte möjlig för alla.

Därutöver har restriktionerna som införts inneburit att det bland annat finns verksamheter som är helt vilande. Det finns verksamheter som nu befaras gå i konkurs. Organisationerna har stora medlemsbortfall och svårigheter att rekrytera nya medlemmar. Det finns en oro för ökad psykisk ohälsa bland grupper som tidigare fångats upp av sektorn.

Fru talman! Det svenska civilsamhället är unikt. 244 000 organisationer engagerar runt 53 procent av den svenska befolkningen. Här finns en enorm kraft som inte får gå förlorad.

Regeringen har gjort ett antal insatser för att möta civilsamhällets utmaningar under coronapandemin. Som exempel kan nämnas 75 miljoner kronor till allmänna samlingslokaler, fördelning av 50 miljoner extra till barn- och ungdomsorganisationer, 50 miljoner extra till trossamfundet och 100 miljoner kronor till civilsamhällets insatser för människor i socialt särskilt utsatta situationer samt mot äldres ensamhet.

Men vi behöver även fortsättningsvis hörsamma civilsamhällets utmaningar och se till att denna sektor står stark när pandemin är över, för de utmaningar som civilsamhället står inför är inte enbart coronarelaterade. Vi vet att bland annat hat och hot mot civilsamhället ökar. Ett flertal undersökningar som har genomförts av LSU visar att statistiken över hat och hot mot barn- och ungdomsorganisationer går åt fel håll.

Då civilsamhället utgör en grund för demokrati och yttrandefrihet är hot och hat mot civilsamhällets organisationer och personer inom civilsamhället ett angrepp på demokratin och en utveckling som måste stävjas.

Ett annat exempel på utmaningar är att det i dag råder stor brist på mötesplatser runt om i vårt land. Detta försvårar mötet mellan människor och möjligheten att utöva intressen. Antalet fysiska rum där demokratin får ta plats minskar. För detta behövs en politisk strategi.

Fru talman! Ett starkt civilsamhälle behöver också ett bidragsgivande där det tydligt går att se att skattemedel inte används till verksamhet som kan vara diskriminerande eller som kan stå i strid med demokrati och mänskliga rättigheter. Här är utredningen om en översyn av statens stöd till trossamfund samt den pågående Demokratiutredningen otroligt viktiga. Båda utredningarna tydliggör vad som menas med verksamhet som strider mot demokratiska principer, och de gör eventuella granskningar, avvägningar och bedömningar enklare för alla parter.

Fru talman! I kristider blir vi påmind om hur viktigt ett starkt civilsamhälle är. Utan dessa organisationer och föreningar skulle konsekvenserna av pandemin bli än mer förödande. Ensamheten, som redan före pandemin var den nya folksjukdomen, den ökade psykiska ohälsan, barns och ungas möjlighet till stöd och hjälp vid utsatthet och stöd till människor som har drabbats ekonomisk av pandemin är några exempel där insatser från civilsamhället har haft stor betydelse.

Men ett starkt civilsamhälle måste byggas varje dag. För att det svenska civilsamhället även fortsatt ska vara starkt och utvecklas är goda och långsiktiga förutsättningar av stor vikt. Styrkan och kraften i civilsamhället gagnar vårt samhälle varje dag, och dess styrka får ett större mervärde när vi står inför svåra prövningar. Vi har därför en skyldighet att värna alla de ben som civilsamhället står på som en demokratiskola, som en röstbärare och som en plats för människors engagemang och intressen.

Med dessa ord vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 26 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP):

Fru talman! I Sverige går vi till val vart fjärde år. Det är en del av vår demokrati, men det är långt ifrån allt.

Demokrati är någonting som man inte har utan någonting som man måste kämpa för, erövra och vinna varje dag. Demokrati är valen, det är de politiska partierna – att man får finnas som politiskt parti – och det är yttrandefriheten, att man har rätt att tänka och säga vad man vill i vårt

samhälle. Vi har en stark demokrati i Sverige. Men demokrati är också det civila samhället – kittet i samhället som håller människor samman.

Fru talman! Jag har jobbat internationellt under ungefär 20 års tid, bland annat med utvecklingssamarbete i olika länder. När vi tittar på andra länder kan vi se vad det är som repressiva regimer slår ned på. Det handlar inte bara om att man utesluter politiska partier från att verka i landet och att man slår ned på yttrandefriheten, utan vad man gör är också att inskränka rätten att verka inom civilsamhället. Inte sällan slår man ned på civilsamhällesorganisationer som ägnar sig åt mänskliga rättigheter och kvinnors rättigheter. Man förbjuder organisationer som tar emot stöd och så vidare från utlandet. Det handlar ofta om dem som jobbar med sådana frågor.

Fru talman! År 2019 riktades 39 procent av det svenska utvecklingssamarbetet till civilsamhället i de länder där vi är verksamma. Det beror just på att det här är så viktigt för befolkningen i våra utvecklingssamarbetsländer. Det är viktigt för demokratiutvecklingen och för de mänskliga rättigheterna. Om man har en regim som man inte kan samarbeta med i utvecklingssamarbetet försöker man ändå jobba med det civila samhället för att bygga demokrati och stärka människorna i landet. Detta stöd utgår till största delen från våra egna civilsamhällesaktörer i Sverige. Det är ett oerhört viktigt utbyte som vi bidrar med.

Civilsamhället i Sverige är oerhört sprudlande och viktigt. Det är viktigt att det får vara just sprudlande och skapa nya platser för människor att mötas och möjligheter för människor att diskutera olika saker och hjälpa varandra. Här ska ingen få gå in och säga att man inte får göra saker som är bra för vår demokrati, för vår yttrandefrihet och för vårt samhälle i stort.

Inte minst nu under coronapandemin har vi sett hur viktig till exempel Stadsmissionen är. Jag har haft samtal med Stadsmissionen och fått höra att det ofta är de som är den utpost som de som har det allra, allra sämst i vårt land vänder sig till. Det är de som kanske bor ute på gatan, så som vi inte vill att någon ska ha det i vårt land. Stadsmissionen är deras ingång till de olika funktioner som man måste komma i kontakt med för att få bidrag, stöd och så vidare. Det är Stadsmissionen och andra motsvarande organisationer som faktiskt hjälper dem och som finns där på plats. Det är där dessa utsatta personer känner att de kan få en hjälpande hand, och dit är det lätt att vända sig.

En annan sådan sak är kvinnojourerna, som ju också tillhör civilsamhället. De gör ett enormt viktigt arbete för de många utsatta kvinnor som vi har i vårt land.

Vi behöver stärka dessa organisationer och se till att de får långsiktiga bidrag så att de kan planera långsiktigt. Vi ska inte bygga utbetalningarna på stöd som ska sökas år från år. Vi måste värna den här delen av vårt samhälle.

Men det finns också något som är självklart och viktigt att säga, och här måste vi absolut vara hundraprocentigt glasklara. Vi får inte darra på manschetten när det gäller detta: Inga medel ska gå till antidemokratisk verksamhet. Verksamheter som får stöd inom det civila samhället ska stå för samhällets grundvärderingar. Verksamheten får inte vara kvinnofientlig och extremistisk, utan den ska dela samhällets grundvärderingar – de som vi har i vårt land.

Säpo har påpekat att det finns brister i detta. Det har gått, och det går, medel till organisationer som utövar verksamhet som inte är acceptabel. Här är det viktigt att säga att vi verkligen tar detta på allvar. Det gör också regeringen nu när man jobbar på demokratilagstiftningen, som kommer att komma i en proposition.

I dag finns det redan demokrativillkor som tillämpas när man delar ut stöd. Det är viktigt att följa upp detta, liksom att inrätta det kunskapscenter som Säpo har sagt är viktigt för att kunna ge råd och sprida kunskap om vilka organisationer som inte är okej och vilka våldsbejakande extremister som man så att säga ska akta sig för. Det är oerhört viktigt att vi håller i de här två sakerna och är glasklara om att stöd bara ska gå till demokratisk verksamhet.

En annan sak är ungdomsorganisationerna, som tidigare nämndes av min socialdemokratiska kollega. Det är många ungdomar som kommer in i civilsamhällets organisationer med full kraft och finner en bra plats att jobba med sina värderingar och jobba tillsammans för olika goda ändamål. Men så möts de av hot och hat på nätet. Det här är fullkomligt oacceptabelt. Vi måste sätta in stora insatser och jobba hårt mot det. De unga, som är vår framtid, ska inte knäckas genom att utsättas för hot och hat, något som även vi politiker, journalister etcetera utsätts för. Vi måste verkligen jobba otroligt målmedvetet med att komma ifrån detta.

Regeringen har satsat mycket på civilsamhället under pandemin. Civilsamhället har givetvis liksom andra aktörer varit utsatt och har svårt att bedriva verksamhet och så vidare. Man har fått ställa om på många olika sätt. Många olika stöd har betalats ut, och det är det vi måste fortsätta att göra framöver.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 9 Djurskydd

Djurskydd

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21: MJU10
Djurskydd
föredrogs.

Anf. 27 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Jag yrkar bifall till Moderaternas reservation 19, Veterinärer och djursjukvård.

Jag skulle vilja börja med att läsa upp några rubriker från tiden mellan 7 och 10 december 2020: "Ny hundsmuggling – nio valpar avlivade i Trelleborg"; "16 valpar var i så dåligt skick att de fick avlivas"; "60-tal gatuhundar stoppades vid gränsen – hittades bland spyor och avföring"; "Djurklinik trött på insmugglade valpar – utökar kontrollen"; "Valpköpen slutade i sorg – blev sjuka och fick avlivas"; "Veterinärens ilska: 'Det är så grymt'".

Under pandemin har vi sett att allt fler svenskar vill köpa en hundvalp. Det märks tydligt hur det knappt finns en enda hund till salu på de vanliga annonsajterna. Detta har även märkts vid gränserna. Under september och

oktober 2020 stoppade Tullverket 95 olagligt införda hundar med okända identiteter, falska pass och falska vaccinationsintyg. Detta kan man jämföra med föregående år, då siffran låg på 39 hundar under samma period.

Det här har kommit att bli en handel som omfattar oerhört mycket pengar. Inte sällan handlar det också om annan grov brottslighet, som exempelvis narkotikasmuggling. Dessa djur utsätts för stort lidande, och många gånger är valparna i så dåligt skick att de får avlivas på plats av veterinärer. Tjänstemännen vid Tullverket får inte själva fatta beslut om vad som ska göras med valparna när de stoppar dessa kriminella hundsmugglare, utan det är Jordbruksverket som med hjälp av distriktsveterinärer ska inspektera valparna och fatta beslut om vad som ska göras. Med den veterinärbrist som i dag råder tvingas tullpersonal allt oftare släppa smugglarna eftersom inga distriktsveterinärer har tid att komma.

Varför nämner jag då detta, fru talman? Jo, självklart för att det måste till flera insatser för att stoppa hundsmugglingen. Men jag nämner det i detta sammanhang även för att dessa små valpar blir onödigt lidande och kanske till och med dör i onödan på grund av den veterinärbrist som råder.

Fru talman! Våren 2019 lyssnade jag till ett seminarium i riksdagen om hur bristen på veterinärer och djursjukvårdare påverkade landets djursjukhus. Redan då valde jag att engagera mig i frågan. Jag har besökt djursjukhus och veterinärer på flera ställen runt om i landet och fått veta att flera verksamheter tvingats minska sina öppettider och under sommartid stänga helt och hållet på grund av att det inte finns veterinärer.

Jag har också haft långa samtal med veterinärer som berättat om vilka konsekvenser det får när det inte finns tillgång på djursjukvårdare. Djur kommer att riskera onödigt lidande om de blir sjuka. I allra värsta fall blir man tvungen att avliva dem om de inte får vård i rätt tid. Det kommer också att få konsekvensen att lantbruksgårdar och slakterier blir utan tillsyn och kontroller, och inte heller det vill vi vara med om.

Fru talman! Vi är väl medvetna om att det är en ytterst liten andel lantbrukare och slakterier som missköter sina djur, men de ohyggliga rapportage som vi sett för någon månad sedan på tv kastar en skugga över hela näringen. Därför är det extra viktigt att komma åt dem som missköter sig, så att den överväldigande majoritet som följer lagar och regler och tar väl hand om sina djur inte misstänkliggörs.

De scener som har rullats ut genom olika kanaler lämnar ingen oberörd och visar på en fullständigt oacceptabel hantering. Att se djur som slaktas när de fortfarande är vid medvetande och som sparkas och slås i huvudet med kedjor är så vidrigt att det inte finns ord. Uppfödare som medvetet bortser från djurens lidande och tidvis lämnar dem utan både foder och vatten är inget annat än djurplågare. Detta är brottsligt och måste få ett slut. Vi behöver en nollvision för att stoppa djurs lidande generellt.

Det behövs därför flera åtgärder för att förebygga att djur utsätts för onödigt lidande. Moderaterna har i riksdagen lagt fram flera förslag på åtgärder som kan leda oss framåt på den vägen. Det finns många delar som vi på allvar behöver ta tag i för att skydda våra djur från onödigt lidande. Men vi vill också poängtera att vi självklart fortfarande vill se ett livskraftigt lantbruk som producerar såväl kött som spannmål. Däremot hoppas vi slippa se fler rapporter om djurplågeri.

För att motverka att djur lider på olika sätt vill vi att det snarast införs en ny brottsrubricering för grovt djurplågeri. Den som döms för djurplå-

geri i dag får oftast bara dagsböter eller villkorlig dom. Men vid systematiska och grova kränkningar måste straffet skärpas. Grovt djurplågeri ska alltid leda till fängelse. Det skickar en tydlig signal om att samhället ser allvarligt på djurplågeri.

Vi vill också få till fler oanmälda kontroller på slakterier. Kontroller på slakterier är anmälda eller oanmälda. För att kontrollerna ska bli mer effektiva behöver antalet oanmälda kontroller öka. Moderaterna vill också skjuta till pengar till Livsmedelsverket för att utbilda besiktningsveterinärer så att bedömningen blir mer enhetlig och rättvis i hela landet.

Vi vill även införa kameraövervakning på vissa slakterier. 95 procent av djurslakterna i Sverige sker vid slakterier som har ständig bemanning av Livsmedelsverkets veterinärer, och det finns redan i dag slakterier som därutöver frivilligt har infört kameraövervakning. Mindre slakterier är dock undantagna från kravet. I dessa fall, fru talman, är det viktigt att ställa krav på kameraövervakning för att minska risken för övergrepp och djurplågeri. Självklart ska kameraövervakningen utredas noggrant med hänsyn till integriteten för de anställda.

Dessutom vill vi att Sverige tar fram en strategi för djurförsöksfri forskning, fru talman, för att de försök som i dag görs på levande djur – i antingen vetenskapliga eller utbildningsmässiga sammanhang – ska ersättas med djurfria metoder så långt det är möjligt och lämpligt samt för att öka forskningen om djurfria försöksmetoder.

Slutligen, fru talman, vill vi stoppa den veterinärbrist som vi ser råder. Här finns en röd tråd till allt som jag nu har nämnt. Vi behöver välutbildad personal. Det är en förutsättning för god djuromsorg, vilket jag gett flera exempel på här i dag. Bristen på veterinärer, djursjukvårdare och djurvårdare är stor. Här måste vi agera snabbt.

I Moderaternas budget satsar vi därför på fler platser på veterinär- och djursjukskötartutbildningen. Vi vill även återuppta snabbspåret för djursjukskötare. Detta är en fråga som måste prioriteras, helst i går.

Fru talman! Vi ska stå på de försvarslösa djurens sida. Här finns det mycket som vi moderater vill göra. Detta var bara ett axplock. Vi måste värna om våra djur i Sverige.

Anf. 28 YASMINE ERIKSSON (SD):

Fru talman! I dag är vi här för att debattera djurskydd. Det är ett ämne som kanske hamnat lite i skymundan på grund av rådande pandemi, där fokus fullt förståeligt landat på vården, företagandet och ekonomin. Men med anledning av den här pandemin och eventuella framtida epidemier är djurskydd en högst relevant fråga.

Även om Sverige är ett land vars djurskyddslagar är bland de strängaste i ett globalt perspektiv är vi långt ifrån perfekta. Men trots det är det viktigt att se på andra länder och den potential till positiv förbättring som finns där.

Världshälsoorganisationen, WHO, har besökt Wuhan i Kina och gjort fältbesök bland annat på den djurmarknad där man sålde vilda djur som livsmedel. De säger att deras studier tydligt visar att det nya coronaviruset kommer från just djur och har förts över till människan. Det är alltså svårt att vifta bort Kinas roll när det kommer till smittspridningen av corona, men mot bakgrund av hur djurhållningen ser ut på andra platser i världen

hade denna pandemi eller någon annan epidemi lika väl kunnat starta någon annanstans.

Vi vet sedan tidigare att en osund djurhållning hänger tätt ihop med ohälsa och farliga, till och med dödliga, sjukdomar. Det är därför arbetet på djurskyddsområdet är så viktigt. Vi vill att den svenska regeringen verkar för en internationell reglering när det kommer till handel med vilda djur och även verkar för att oberoende internationella inspektörer ska få lov att göra kontroller i de länder där djurmarknader orsakar smittspridning.

Med anledning av det vill jag yrka bifall till reservation 2 av Sverigedemokraterna.

Fru talman! Jag vill i dag också passa på att ta upp några delar som berör slakt. Vi ser flera problem kopplade till detta ämne.

Det första rör ritualslacht, halal och kosher. I Sverige är det inte tillåtet att avbloda djur utan bedövning, vilket är bra. Men vi tillåter fortfarande import av animalier till Sverige från djur som slaktats utan bedövning i andra länder. Det behöver inte ens vara importerat från särskilt långt hårfån, då väldigt många länder inom EU fortfarande tillåter denna plågsamma slakt där djur får halspulsådern uppskuren och avblodas när de fortfarande är vid medvetande.

Eftersom det tycks finnas en marknad för dessa produkter och därmed också ekonomiska incitament är det många köttproducenter som gått över till dessa slaktmetoder i andra länder. Det är ett djurplågeri som vi inte vill stötta. Sverige behöver få möjlighet att stoppa import av denna typ av livsmedel och andra animalier som avviker från svensk djurskyddslagstiftning, samtidigt som vi också verkar för att svensk djurskyddslag ska vara minimikravet i EU.

Med det sagt finns det också mer att göra inom Sverige när det kommer till djurskydd kopplat till slakt. Vi kan ta exemplet med koldioxidbedövning av grisar inför slakt, en metod som är vedertaget plågsam för grisarna. Under själva bedövningsprocessen känner de stickningar och sveda i halsen och börjar kippa efter luft. Denna bedövningsprocess kan ta flera minuter under vilka djuren behöver lida. Då de mest använda bedövningsmetoderna för grisar varken är stress- eller smärtfria behövs det mer forskning på alternativa bedövningsmetoder för att i bästa möjliga mån skydda djuren mot lidande under denna process.

Det finns också mer vi kan göra. För att ta upp något som har varit väldigt aktuellt i närtid är det nog få som har undgått de bilder från ett slakteri i Skåne där man kunde se hur djuren plågades genom att avblodas alldeles för sent efter att ha blivit bedövade. Det innebär att när bedövningen börjat släppa har djuren börjat återfå känsel och medvetande under själva avblodningsförloppet. På det här slakteriet handlade plågsamheterna inte heller bara om att de avblodade alldeles för sent; de utförde också sadistiska handlingar som att slå djuren med kedjor och sparka dem i huvudet.

Vi vet att detta inte är den allmänna bilden av hur det går till på svenska slakterier. De stora slakterierna har kontrollanter med under hela slaktförloppet, och på mindre slakterier kontrolleras djuren både före och efter slakt. Detta visar dock att mer behöver göras.

Inte minst måste kännbara straff kunna delas ut till dem som plågar djur. Därför vill vi se att grovt djurplågeri införs i straffskalan, där minimi-

straffet leder till fängelse. För det räcker nu! Vi har fått nog av våldsamheter, både mot människor och mot djur. Vi måste tydligt markera att det inte är okej att plåga djur, oavsett om det rör sig om djur på en arbetsplats, om små oskyldiga igelkottar och harar ute i det fria eller om någon annans djur. Det har förekommit att utekatter har blivit stympade och brända och att hästar blivit skjutna eller plågade på andra sadistiska sätt. De som gör sådant ska inte komma undan med en liten böteslapp. De som utför särskilt hänsynslösa handlingar mot djur ska dömas till fängelse.

Anf. 29 ULRIKA HEIE (C):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation nummer 4, så var det gjort.

Det finns oerhört många aspekter att ta upp när det gäller djurskydd. Därför blir det, som för oss alla, bara ett par nedslag man kan göra i den oerhört stora fråga som detta faktiskt är. Jag tänkte koncentrera mig på frågor kopplade till de livsmedelsproducerande djuren.

Svenska livsmedelsproducenter är världsledande på djurhälsa, har en restriktiv användning av antibiotika i djurhållningen och producerar mat på ett både klimatsmart och miljövänligt sätt. Vi ser dock att svenska lantbrukare inte alltid kan ta betalt för det mervärde som exempelvis betande djur ger upphov till i form av öppna landskap och stärkt biologisk mångfald.

För att svenska lantbrukares konkurrenskraft ska kunna stärkas bör regelbördan inom djurskyddsområdet minska. Det finns flera aspekter kring djurskyddslagen som behöver ses över och förbättras. Det händer, fru talman, att djurägare blir felaktigt bemötta vid kontroller, och ibland blir djurskyddskontrollanter utsatta för hot och våld vid besök. Inget av detta är acceptabelt. Därför vill Centerpartiet att tillämpningen av djurskyddslagen ses över samtidigt som rättssäkerheten upprätthålls vid djurskyddskontroller.

Många animalieproducenter i Sverige uppger att de känner en stor oro i kontakten med länsstyrelsens djurskyddskontrollanter. Förutom att enskilda tjänstemän har stor påverkan på enskilda företag finns det stora variationer i tillämpningen av djurskyddslagen och bedömningen vid kontrollerna. För att följa upp det vill Centerpartiet att Jordbruksverket ska få bemyndigande att utföra revision av länsstyrelsernas arbete med djurskyddskontroller. Med ett mer målstyrt regelverk blir det än viktigare med kontrollanter som har kunskap om och erfarenhet av lantbrukets djur så att de kan göra just kloka avvägningar. Både djurägare och kontrollanter ska kunna känna ömsesidig respekt och trygghet. Regeringen bör därför titta på för- och nackdelar med att samla djurskyddskontrollen i en egen organisation för att säkerställa rättssäkra och likvärdiga kontroller över hela landet.

Om det ska bli en objektiv bedömning av djurförbud och näringsförbud är det bäst att tingsrätten tar beslut om detta. Och genom att flytta besluten från tillsynsmyndigheten blir bedömningen mer opartisk.

Fru talman! Sverige har tillsyn och hårda krav när det gäller djurtransporter. Det tycker vi är viktigt. Vi är också stolta över det. Det har dock uppdragats flera fall av ovärdiga transporter av levande djur inom EU. Jag skulle vilja säga att det är alltför många. Trots att det finns regler kring djurskydd i EU efterföljs dessa inte av medlemsstaterna. Kontrollen av hur

medlemsstater efterlever EU-regelverket kring djurskydd bör förbättras, eftersom alla skärpningar av regelverket blir tandlösa om inte efterlevnaden säkerställs.

Men även om det svenska djurskyddet är betydligt bättre än djurskyddet i resten av EU finns det förbättringar som kan göras. Det finns framgångsrika exempel på att olika branscher har tagit fram djurväl-färdsprogram, som då har lyft hela branschen. Centerpartiet vill se fler djurväl-färdsprogram där bland annat branschorganisationer, slakterier, handelskedjor och producenter arbetar tillsammans.

För att just konkurrenskraften för de gröna näringarna ska bli bättre behövs rimliga spelregler inom Europa. Därför bör målet vara en gemensam generell djurskyddslagstiftning på EU-nivå som ser till att det EU-gemensamma djurskyddet lyfts till minst svensk nivå. Det gör att alla konsumenter kan lita på den mat som de konsumerar.

Fru talman! Centerpartiet vill begränsa djurförsöken genom att ta fram en nationell strategi för djurfria försök. Smink och rengöringsprodukter ska testas på andra sätt än med djurförsök. Från Centerpartiets sida vill vi främst ha ett gemensamt EU-beslut som helt förbjuder att rengöringsprodukter testas på djur.

Fru talman! Låt mig ta upp ett par andra saker i mitt anförande. Kollegor har tidigare nämnt behovet av en stärkt kompetensförsörjning. Det kan ske på många olika sätt. Det kan ske genom att regelverk ändras. Det kan ske genom att antalet utbildningsplatser ökas. Man kan på olika sätt göra detta jobb mer populärt.

Men det finns också gränsproblematik. Min kollega Linda Modig, som kommer från Norrbotten, har pekat på det. Nu i pandemitider är vi alla oerhört medvetna om gränsproblematiken när det gäller rörligheten över gränserna mellan de nordiska länderna. Men det finns också regler, inte minst på veterinärområdet, som gör att det kan vara svårt i glesbygder som även är gränsbygder att använda den kompetens som finns på ett klokt och ändamålsenligt sätt. Därför lyfter vi från Centerpartiets sida att man behöver titta på det. På vilket sätt kan man underlätta en ökad rörlighet över gränserna och ett nyttjande av veterinärkapacitet på finsk, norsk eller dansk sida?

Fru talman! Vi har från utskottets sida lyft frågan om djurskydd, och vi har haft ett antal besök från olika myndigheter och organisationer. De har lyft en del av den problematik som vi har sett i medier. Men det handlar också om mer grundläggande faktorer. Hur kan vi både förebygga och åtgärda de problem som vi ser?

Generellt handlar det om att kontroll och regelverk är bra, men det finns också en hel del andra saker som kan göras. Jag lyfte i inledningen fram att vi är stolta över de svenska livsmedelsproducenterna, som är världsledande när det gäller djurhälsa. Men det krävs också att lönsamheten och konkurrenskraften stärks på olika sätt, så att de kan göra de investeringar som behövs för att få mer lättarbetade stallar. Det handlar om att på olika sätt underlätta djurskyddet för enskilda näringsidkare. Det är saker som vi på olika sätt behöver fortsätta titta på.

Anf. 30 ELIN SEGERLIND (V):

Fru talman! Frågor om djurens rätt har alltid varit väldigt viktiga för mig. Det är något särskilt att arbeta för dem som saknar en egen röst och

som många gånger utnyttjats av människan utan att kräva något särskilt tillbaka.

Det här är också en högt prioriterad fråga för Vänsterpartiet. Därför väckte vi en av våra mest omfattande motioner i ämnet i höstas. Det är delar av detta jag tänker beröra nu. Jag ber på förhand om ursäkt för att det kan ta lite tid.

Pandemin är med oss i allt vi gör, så även i utskottets arbete och även när vi debatterar djurskydd. I höstas spred sig covid bland de danska minkfarmarna. Det resulterade till slut i ett beslut om att avliva alla minkar men också i ett historiskt beslut om nedstängning. I Sverige, som har en betydligt mindre besättning än vad Danmark hade, såg man också smittan sprida sig mellan minkfarmarna. Först var det osäkert om det skulle bli ett stopp även i Sverige, men till slut landade man i en mittenväg. Man skulle behålla den besättning som fanns, men det skulle inte vara någon ny avel under 2021. Det är till viss del en vinst.

Men nackdelen med det förfarandet är att Sverige nu kommer att betala ersättning för att upprätthålla en verksamhet som få egentligen vill se fortsätta. I stället skulle vi kunna betala ut en ersättning för att en gång för alla avsluta minkuppfödningen och minkarnas liv i bur. Regeringens linje är i stället att svälta ut minkfarmarna. De sätter sin tro till att marknaden ska lösa det hela. Det är något som man för all del hade kunnat förvänta sig av en borgerlig regering, men nog förväntade jag mig mer av denna.

Danmark är på väg att fasa ut sin minknäring. Det är så det ser ut just nu. Det var ändå den största i Europa. Men detta händer inte bara i Danmark. Allt fler länder tar beslut om att stoppa den inhemska pälsdjursuppfödningen. Tidigare var det Norge. Det har också varit Nederländerna och ytterligare 15 andra länder runt om i Europa. Men även Polen är på väg att diskutera ett beslut om utfasning. Ska Sverige då vara det enda land i Europa som står kvar med den här typen av djurhållning?

Andra djur som vi fortsätter hålla i bur på det här sättet är hönor. I den nya djurskyddslagen förstärks rätten för djur att röra sig obehindrat och utföra beteenden som är viktiga för deras välfärd. Men det är hönor i bur – i bur. Bara där borde vi förstå att detta inte går att upprätthålla, oavsett om det är inredda burar eller inte. Det är ett djur i bur. Det finns inget naturligt med det.

Sverige borde sätta ett slutdatum för när burarna ska vara borta från den svenska äggindustrin. Det skulle ge tydliga riktlinjer för dem som fortsätter bedriva den typen av verksamhet och ge dem möjlighet att ställa om. En absolut majoritet av svenska folket vill se denna utveckling, så låt oss göra detta. Om man tar med i beräkningen att många gårdar redan har övergått till ett frigående system borde utfasningen kunna ske inom de närmaste åren.

Frågan om betesrätt har kommit upp på dagordningen den senaste tiden. Sverige har ett unikt krav på att mjölkkor ska hållas på bete sommartid. Det här är också en faktor som är viktig för svenska konsumenter när de väljer i mejeridisken, vilket kanske är ett starkare argument för vissa än argument om djurvälståndet.

Debatten har gått som så att lösdrift inomhus kan vara ersättning nog. Forskning visar däremot att bete för mjölkkor har positiva effekter på korernas hälsa, och det är också ett starkt naturligt beteende att vilja beta. Vänsterpartiet delar uppfattningen att situationen för våra mjölkbönder är svår

och kräver åtgärder. Vi har därför också föreslagit ett ökat stöd för bland annat betesmarker. Vi menar dock att ett försvagat djurskydd aldrig kan vara den hållbara strategin för Sverige, det svenska lantbruket och vår livsmedelsproduktion.

En annan ohållbar aspekt av djuruppfödningen för konsumtion är djurtransporterna. I Sverige får de transporterna inte överstiga åtta timmar. Sedan finns en rad undantag som gör att transporten kan bli så lång som tolv timmar. Minskad transporttid är en av de viktigaste faktorerna för att minska antalet djur som självdör under transporter, enligt Efsa, EU:s myndighet för livsmedelssäkerhet.

Sverige behöver vara en stark röst i EU för att minska transporterna så de inte överstiger fyra timmar inom EU och också ta fram en nationell strategi för att minska mängden djurtransporter.

De här djurtransporterna har ofta ett mål, och det är slakteriet. Metoderna som används på slakterierna har varit föremål för debatt genom åren, nu senast bedövningsmetoden med koldioxid. Att koldioxidbedövning orsakar starkt obehag för till exempel grisar har varit känt av forskare i 20 år. Det behöver faktiskt inte fortgå. Ett första steg för att komma bort från den här plågsamma bedövningsmetoden är att sätta ett slutår och ett datum för när koldioxidbedövningen ska vara borta från de svenska slakterierna. Först då får branschen på riktigt anledning att titta efter alternativa metoder.

Ett andra steg är att omgäende tillsätta resurser för att ta fram alternativa bedövningsmetoder. Det finns redan i dag intressanta projekt bland annat på SLU, där man tittar på kvävgasskum som ett alternativ. Så länge koldioxidbedövning är tillåtet och det inte finns ett slutdatum saknas dock incitamenten att gå ifrån den ändå relativt billiga bedövningsmetoden med koldioxid.

Även inom vattenbruket, en djuruppfödning på stark frammarsch, använder man sig av koldioxidbedövning med likvärdigt och i flera fall ännu sämre resultat. En samlad forskarkår har dömt ut metoden som plågsam, utdragen och icke-fungerande. I ett yttrande skriver SLU att det inte är en etiskt acceptabel metod för bedövning eller avlivning av fisk.

Studier visar att en hög andel av fiskarna är vid fullt medvetande vid avblodning. Detta är helt i strid med djurskyddslagen, som säger att alla djur ska vara medvetslösa vid slakt. I vårt grannland Norge har man just på grund av metodens brister redan infört ett sådant här förbud.

Med tanke på de stora satsningar som görs runt om i landet – jag tänker på Sotenäs och Säfte, för att bara nämna några – är det också hög tid att ta fram alternativ. Vänsterpartiet vill därför se att Jordbruksverket får i uppdrag att ta fram föreskrifter om slakt av uppfödda fiskar där koldioxidbedövning förbjuds. Förbudet kan dock ligga några år fram i tiden för att man ska kunna ta fram fullvärdiga ersättningsmetoder.

Människans bästa vän pratade vi om på ett seminarium här i riksdagen i går. Då handlade det om hundsmuggling. Som nämnts här tidigare är det något som har ökat mycket under pandemin, detta eftersom fler av oss vill ha hund då fler av oss är hemma mer. Och eftersom människan till naturen är otålig, eller eftersom människan kanske har lärt sig att allt ska finnas tillgängligt just in time, har hunduppfödare i Sverige inte kunnat möta det intresse som nu finns. Det tomrum som uppstått har hundsmugglare runt om i Europa gladeligen fyllt.

Fram till i söndags hade tullen i södra Sverige hittat 108 hundar vid gränsen. År 2015 bedömdes handeln med hundar och även katter i tolv av EU:s medlemsstater omfatta 61 miljoner hundar och 67 miljoner katter till ett värde av ungefär 1,3 miljarder euro. Det har uppstått en storskalig uppfödning i valpfabriker, en verksamhet under myndigheternas radar.

Tullverket har själva nämnt en rad olika åtgärder som skulle behövas, till exempel en ökad samordning mellan Tullverket och andra berörda myndigheter men också skarpare straff för smuggling. På gårdagens seminarium fick vi höra hur en valp håller samma straffvärde som en insmugglad liter vodka. Jag vet inte vad det säger mest om: vilket värde vi sätter på en hund eller hur vi värderar alkohol.

Det här är inte rimligt. Vänsterpartiet menar att det behövs en tydlig handlingsplan för hur vi ska komma åt problemet som knyter samman samhällets olika delar och till exempel tar bort onödiga problem som att myndigheter inte kan dela information med varandra på grund av sekretess. Eftersom det inte endast är ett nationellt problem behövs det också ett samarbete inom EU med gemensamma krav på id-märkning och ett register som länkar samman länderna.

Jag stannar kvar vid hundarna en stund. De hundar som föds upp i valpfabriker har oftare än andra hundar skador och sjukdomar. Där är en dålig uppväxtmiljö tillsammans med dålig tillsyn några av huvudorsakerna. Problemet med sjukdomar och framavlade defekter finns dock för snart sagt alla raser.

Hundavel är något som har pågått under många hundra år. Människan har försökt att avla på vissa egenskaper för att få fram en hund med särskilda förmågor för en särskild uppgift. Det är gott och väl, men problemet är att många raser får fysiska problem som orsakar lidande när vi fokuserar på utseende framför förmåga.

Det finns flera framavlade defekter hos olika hundar. Det kan handla om trånga andningsvägar hos mopsar och andra trubbnosade raser. Det kan handla om ryggproblem hos en schäfer eller ledproblem hos de små raser som avlas fram för att hellre få plats i en väska än att få springa fritt. De ideal som finns i dag för hur en viss ras bör se ut är i flera fall långt ifrån hur rasen såg ut för bara några decennier sedan.

I dag finns inga hinder för att avla vidare på en hund med genetiska sjukdomar eller den här typen av framavlade skador. Därför behöver vi, som en del av djurskyddslagen, också föreskrifter som reglerar hundavel. Veterinärer som ofta utför operationer för att korrigera just de defekter vi har avlat fram har höjt rösten för att hundar som genomgår den här typen av operationer, till exempel för sina andningsvägar, inte bör användas i avel och att operationerna bör registreras hos till exempel SKK, Svenska Kennelklubben. Det kan också handla om att ta fram någon form av friskhetsintyg.

I helgen läste jag en artikel där det stod att 70 organisationer runt om i Europa och väl över 900 000 människor har gått samman för att kräva att vilda djur inte ska få finnas på cirkus. I Sverige har vi sedan en lång tid tillbaka ett förbud som innebär att flera arter inte får finnas på cirkus, och problemet i Sverige är inte heller lika stort som det en gång var.

Vänsterpartiet har ändå under en lång tid drivit att Sverige ska införa en positiv lista på vilka djur som faktiskt ändå får finnas på cirkus. På så vis blir det lättare för lagstiftare eller myndighet att säkerställa djurväl-

färden och ligga steget före när nya arter tillkommer som kan vara aktuella att förevisa på cirkus. Det här är en fråga som också med fördel drivs gemensamt i EU. Skulle man få en EU-gemensam positiv lista skulle det ha stor betydelse för djuren.

Avslutningsvis, när vi ändå talar om samarbete, har Sverige en stark djurskyddslagstiftning, för all del i behov av förbättringar. Men det arbete som Sverige ändå har gjort behöver nå ut. Vänsterpartiet vill se att regeringen i samarbete med riksdagen och berörda organisationer utarbetar en tydlig strategi för att få till stånd en FN-deklaration för djurvälstånd. I samband med den ökade andelen storskalig djurindustri och att handeln med vilda djur ökar, vilket leder till en ökad risk för nya pandemier, är gemensamma regelverk kring djurskydd en viktig nyckel för framtiden.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall på Vänsterpartiets reservation 14.

Anf. 31 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation nummer 8.

Under den senaste tiden har vi fått in många rapporter om att smuggling av hundar fullkomligen har exploderat i omfattning. Vi hörde ledamoten Elin prata om detta.

Tullen i södra Sverige säger att man fångar in en bråkdel av alla hundar som har smugglats in över landets gränser. Vi är många som har sett de hemska bilderna på hundvalpar som har hittats i bilar, gömda under sätena. Hundvalparna har behandlats mycket illa och är oftast i dåligt skick – rent djurplågeri. Det är fråga om organiserad brottslighet med ligor från bland annat Polen, Serbien, Ungern och Bulgarien.

I dag när tullen tar en hundsmugglare som kanske har en eller två hundar med sig säger tullen till smugglaren att ta med sig hunden tillbaka till landet smugglaren kom från. Hur många i kammaren tror att det blir så? Ingen. Smugglaren tackar och åker tillbaka till Danmark, inte till landet denne kom från. Så försöker smugglaren återigen ta sig in till Sverige vid en annan gränsövergång.

Få smugglare blir lagförda för det brott de utför. Det är alltså fråga om nästan riskfri brottslighet. Så kan det inte få fortsätta. Det handlar om djurplågeri, men det handlar också om stora risker för att det kommer in sjukdomar i Sverige, till exempel den fruktade sjukdomen rabies.

Fru talman! Görs då ingenting av våra myndigheter? Jo! För att förstärka det myndighetsgemensamma samarbetet på området startade Jordbruksverket 2020 ett samverkansforum där SVA, Tullverket, Folkhälsomyndigheten, länsstyrelserna och de regionala smittskyddsläkarna finns med. Det är jättebra. Dock kan jag reagera på att polisen inte finns med i detta viktiga forum.

Vad kan göras mer? Ett exempel som jag själv tycker är bra att lyfta fram är en lag som antogs förra året i England: Lucy's Law. Lagen innebär i korthet att hundar och katter yngre än sex månader inte får säljas av andra än uppfödaren. Denna lag kommer troligtvis att stävja försäljningen av hundvalpar från andra än uppfödaren. Det här är ett typexempel på vad jag menar att regeringen genast kan göra i stället för att inta attityden att vänta och se.

Fru talman! Vi kan verkligen vara tacksamma över våra svenska jordbrukare. Det råder inte minsta tvivel om att det är tack vare deras goda och

viktiga arbete som Sverige i dag är i absoluta toppen när det gäller att använda minst antibiotika i hela EU. Det är fantastiskt och positivt.

Vi vet att överanvändningen av antibiotika är ett mycket allvarligt bekymmer i hela världen. Som många vet används antibiotika i exempelvis djurfoder ifall djuren blir sjuka. Här är det i fortsättningen viktigt att regeringen, och för den delen även våra partikollegor i EU-parlamentet, driver på i frågan. En av de första åtgärderna som borde göras är att på EU-nivå införa en regel om att veterinärer inte får tjäna pengar på att förskriva antibiotika. Så är det faktiskt i dag, mina vänner. Veterinärer i vissa EU-länder får en del av sin lön genom provision på försäljningen av antibiotika.

Fru talman! Vi kristdemokrater anser att regeringen även i fortsättningen behöver verka kraftfullt för rätten att ställa krav på provtagning av levande djur i syfte att stoppa smittor från att komma in i landet. Vidare anser vi att kulgevärsmetoden bör godkännas för slakt på gårdar. Flera gjorda studier visar att metoden minskar djurens stress. För vissa djurhållare kan det vara viktigt att deras djur kan sluta sina liv i trygg miljö genom att avlivas hemma på gården i stället för på slakteri. Tyskland är här ett gott exempel och tillåter metoden sedan 2011.

Anf. 32 NINA LUNDSTRÖM (L):

Fru talman! För tids vinnande yrkar jag bifall endast till Liberalernas motivreservation nummer 15, men självfallet står vi bakom alla våra förslag.

Fru talman! Djurskydd och djurvälstånd har historiskt sett engagerat många liberaler här i riksdagen och i EU-parlamentet. God djurhållning är också en förutsättning för en god folkhälsa, och Sverige ska ha ett gott och bra djurskydd.

I Sverige råder en låg användning av antibiotika, vi tar stor miljöhänsyn och vi upprätthåller ett gott smittskydd. Vår goda djurhållning är en konkurrensfördel som vi behöver värna. Användningen av antibiotika bland både människor och djur måste minska. Utvecklingen av antibiotikaresistens är ett hot även mot människors hälsa. En god djurhållning gör att mindre antibiotika behövs. Friska djur behöver inte antibiotika.

I dag är Sverige bäst i Europa på att hålla nere användningen av antibiotika inom djurhållningen. Det beror främst på att våra regelverk säkerställer att färre djur blir stressade och sjuka. Ett förbättrat djurskydd i övriga Europa vore bra för djuren, konsumenterna och folkhälsan.

Djurtransporterna inom EU och till och från länder utanför unionen behöver begränsas så mycket som möjligt. Det är bättre att transportera kött än levande djur. Sverige bör arbeta för att handelsreglerna mellan EU och tredjeländer ska omfatta regler för ett förbättrat djurskydd. Sverige bör ta initiativ till att djurtransporterna från EU:s medlemsländer till tredjeländer ska följa EU:s regler. Sverige bör därför verka för att EU ska arbeta för bättre kontroll av transporter med levande djur både inom EU och vid vidaretransport till tredjeländer.

Fru talman! Virussjukdomar som i dag inte existerar i Sverige, till exempel porcint reproduktivt och respiratoriskt syndrom, PRRS, finns spridda i många länder. Det är viktigt att förebygga och motverka utbredningen av djursjukdomar i Sverige. Det handlar om åtgärder för att förebygga utbrott, till exempel att se till att importerade djur eller avelsprodukter är friska och inte är smittade av till exempel PRRS-virus. Det var

ett utbrott i Sverige 2007 som bekämpades mycket framgångsrikt, och det är därför viktigt att vi fortsätter med ett gott arbete på området.

Vid import av levande djur krävs i dag negativ provtagning för PRRS innan djuret får komma in i landet. Men när EU:s nya djurhälsoförfordning börjar tillämpas i närtid kommer möjligheten att kräva provtagning att försvinna. Länder med stor grisexport menar att provtagningen för PRRS inte får hindra handel med grisar inom EU, och detta innebär att Sverige kommer att hindras från att kräva provtagning vid införsel.

EU:s nya djurhälsolag tillåter dock att varje enskilt land arbetar för att kontrollera sjukdomar inom landet. Genom Sveriges arbete med ett nationellt kontrollprogram för att förebygga utbrott av viruset bör Sverige vidta åtgärder för att fortsätta att förebygga utbrott. Sverige bör också ta initiativ till förnyade förhandlingar kopplade till virussjukdomar som påverkar djurhälsan negativt och som i sin tur leder till ökad antibiotikaanvändning. Möjligheten för EU-länder att exportera kött till vissa länder utanför EU bygger på att djurhälsan är god.

Fru talman! Liberalerna har en motivreservation om mink och minkhållning. Grundläggande bestämmelser om hur djur ska hållas och skötas, inklusive djur som hålls för produktion av päls och skinn, finns i djurskyddslagen och djurskyddsförordningen. Av djurskyddslagen framgår bland annat att djur ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och onödig sjukdom. Det framgår också att djur ska hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att deras välfärd främjas, att de kan utföra sitt naturliga beteende och att beteendestörningar förebyggs. Det principiellt centrala är således inte huruvida djurhållningen sker för pälsens skull eller för något annat syfte, utan vilka förhållanden som djuren lever under. All djurhållning måste garantera att djuren har ett värdigt liv. Det handlar inte om att vara emot djurhållning, utan det handlar om djurskydd.

Människan har i alla tider hållit djur, för maten eller för ull. Med detta följer ett ansvar för djurens välfärd. Djuren ska slippa stressas, och de ska få utöva sitt naturliga beteende. Att ta ställning för detta innebär att en del djurhållning måste omprövas – för djurens skull.

Anf. 33 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Djurskydd, som vi debatterar här i dag, är ett ämne som berör. Vi är många som känner ett stort engagemang i dessa frågor – det märks på debatten men också på antalet motioner.

Djur får oss att må bra. Det kan nog de flesta av oss som har eller haft djur intyga, och det styrks av forskningen. Som tidigare socialnämndsordförande har jag också haft förmånen att följa och se hur den lilla vårdhunden Roffe och andra djur kan bidra till både magisk glädje och framför allt välbefinnande hos de människor som behöver det allra mest.

I dessa coronatider, när ensamheten är stor, behöver vi våra sällskapsdjur mer än någonsin. Men med ett djur följer ett stort ansvar som djurägare. När man köper ett djur gäller det att tänka på att man ska kunna ta hand om djuret hela dess livslängd.

Efter månader med färre sociala kontakter passar många nu på att köpa sällskapsdjur. Efterfrågan på framför allt hundar har ökat, vilket också har

lett till att oseriösa hunduppfödare och smugglare sett möjligheter till att tjäna pengar.

Vi kan aldrig acceptera att djur behandlas illa och lider. För att få bukt med detta problem krävs en bredd av åtgärder från olika aktörer och framför allt att jag som köpare tar mitt ansvar, söker den information som behövs och kontrollerar uppfödaren.

Fru talman! De senaste månaderna har flera inslag i medierna uppmärksammat brister i djurskyddet på gårdar och stora brister på slakterier. Vi i Sverige har världens bästa djurskyddslag, men lagen måste följas. Kontrollerna måste vara effektiva och påföljderna om man inte följer lagen kännbara. Annars drabbar det djuren men också alla seriösa djurhållare.

Det starka djurskydd som vi har i Sverige gör djuren friskare. I stället för att, som i en del andra länder, proppas fulla med antibiotika hålls djuren i det svenska lantbruket friska genom god djurhållning och förebyggande åtgärder.

Antibiotika är ett fantastiskt läkemedel, som det är viktigt att använda på ett klokt sätt. Men i många länder används det på tok för mycket antibiotika till djuren. Det gör att allt fler bakterier kan stå emot antibiotika och att vi i framtiden riskerar att bli sjuka eller dö av vanliga infektioner.

Precis som klimatet och miljöförstörelsen känner inte antibiotikaresistensen några landsgränser. Sverige prioriterar frågan högt, och i januariavtalet har vi kommit överens om att Sverige ska arbeta internationellt för minskad antibiotikaanvändning i djurhållningen globalt.

Men vi nöjer oss inte där. Regeringen beslutade år 2020 om en uppdaterad svensk strategi för arbetet mot antibiotikaresistens, och i forskningspropositionen föreslår vi en viktig förstärkning till forskningsprogrammet för detta. Det krävs en helhetssyn i det arbetet. I december presenterade också landsbygdsministern tillsammans med socialministern ett gemensamt uppdrag till myndigheterna för mer samverkan i arbetet mot antibiotikaresistens.

Fru talman! Tyvärr är det inte bara antibiotikaresistens och corona som sprider sig. Vi har flera andra allvarliga smittor bland våra djur, bland annat en mycket smittsam fågelinfluensa och kvarka bland hästar. I förra veckan blev det ett stort utbrott av EHV-1, även kallat abortviruset, bland hästar på den internationella hopptouren i Spanien.

Från och med den 21 april i år kommer nya krav på registrering av hästar i EU, detta för att minska förekomsten av förödande djursjukdomar och minimera effekterna av sådana här sjukdomsutbrott. Jordbruksverket arbetar just nu med att ta fram de svenska föreskrifter som ska komplettera den nya djurhälsolagen, AHL.

Jag vill också lyfta fram vikten av djursjukvård när och där det behövs. Vi har varit i ett läge där privata aktörer inte längre kunnat tillgodose de behov som finns i vissa områden. Därför fortsätter den satsning som regeringen påbörjade förra året med att säkerställa att tillgången på veterinärer även fortsättningsvis är god. Satsningen på distriktsveterinärerna innebär inte bara stärkta förutsättningar för att ge djur den vård de behöver, vilket är jätteviktigt, utan också bättre förutsättningar för människor att bo och verka i hela vårt land.

Fru talman! I oktober nåddes vi av nyheten att coronasmittan hade spridits på några av landets minkfarmer. Regeringen tog detta på största allvar. Redan innan smittan upptäcktes här i Sverige hade regeringen inlett en

nära dialog med berörda myndigheter, som i sin tur har haft en tät dialog med minknäringen. Landets minkfarmer stängdes ned, och myndigheterna fattade också beslut om att förbjuda årets avel.

Efter utbrottet av covidsmitta i svenska minkbesättningar gav regeringen Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt i uppdrag att undersöka risken för nya zoonotiska smittor och behov av ytterligare insatser. Förebyggande arbete kan minska risken för utbrott av nya zoonoser, och det är viktigt att vi nu lär av de erfarenheter vi erhållit under pandemin. Det är viktigt att vi hela tiden utvärderar djurhållningen och att forskning och beprövad erfarenhet ligger till grund för de politiska besluten.

Vi socialdemokrater vill också att behovet av djurförsök ska fasas ut så att vi kan ersätta djurförsök med djurfria metoder. Då behövs forskning och samarbete. Sverige är ett föregångsland när det gäller alternativa metoder till djurförsök, och det ska vi fortsätta vara. Därför finns det ett helt nytt kapitel om detta i den forskningspolitiska propositionen, och regeringen fortsätter satsa på Sveriges 3R-center vid Jordbruksverket.

Fru talman! Att värna djurskyddet är en prioriterad fråga för regeringen. Förutom forskningspropositionen som jag nämnt har vi en proposition om brott mot djur och en om märkning och registrering av katter. De kommer under det här året, och utredningen om ny djurhälsolagstiftning har precis varit ute på remiss. Det händer alltså väldigt mycket på djurskyddsområdet just nu.

Djurskydd handlar till största del om att förebygga, och att behandla djuren väl är ett etiskt ansvar som vi har. Vi socialdemokrater fortsätter agera kraftfullt i EU för att högre krav ska ställas på djurvälstånd och antibiotikaanvändning, och vi driver på för att Sverige ska fortsätta vara världsledande på djurskydd.

Anf. 34 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M) replik:

Fru talman! För över ett år sedan stod jag här i kammaren och frågade hur regeringen skulle agera när det gäller veterinärbristen. Er minister Jennie Nilsson svarade att orsakerna till den uppkomna bristen på veterinärer är många och att man skulle ta del av resultatet av aktiviteter som pågick för att undersöka orsakerna.

Vi vet vad som orsakat veterinärbristen: Det finns inte tillräckligt många platser på SLU. Vi vet också att vi måste se över bristen noggrant och titta på veterinärers konkurrenskraft. I dag är det en utbildning på fem och ett halvt år. När man kommer ut från utbildningen ligger lönen på ungefär 30 000; i Danmark är den det dubbla.

Djurskydd sägs vara en prioriterad fråga för regeringen. Men det undrar jag, när man inte prioriterar frågan om veterinärer tillräckligt mycket. Det är ytterst djursjukvården i Sverige som ser till att våra djur mår bra. De åtgärder som regeringen har räknat upp har redan vidtagits och visat sig vara otillräckliga.

Vi har sett att djursjukhus stänger på sommaren. Man har inte tillräckligt mycket jourtid. Vad händer då när man står där med en hund som är sjuk? Jag vill inte ens tänka tanken att komma till djursjukhuset och inte få hjälp.

Min fråga till riksdagsledamoten är därför vilka åtgärder man tänker vidta när det gäller veterinärbristen i Sverige.

Anf. 35 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Det är en jätte viktig fråga att det finns veterinärer, precis som jag sa i anförandet, när och där man behöver dem. Vi har tidigare haft problem med att den privata marknaden inte har fixat detta. I mer glest befolkade områden i landet har det varit stor brist på veterinärer, och man har fått åka enormt långt. Här gick regeringen in med en satsning på distriktsveterinärerna för att det ska finnas veterinärer i hela vårt land.

Vi behöver fler veterinärer, framför allt på vissa håll. Agrifood tog – jag tror att det var i fjol – fram en rapport där man undersökte bristen på veterinärer. Den visade att det inte fanns någon allmän brist men att det rådde brist i vissa län.

Detta är, tycker jag, en fråga som regeringen har prioriterat. Regeringen satsade på detta redan i fjol. SLU fick medel för att kunna inrätta fler utbildningsplatser. De medlen är på plats, och det finns alla möjligheter till fler utbildningsplatser där.

Som Marlène Lund Kopparklint sa i sitt anförande skulle detta helst ha prioriterats i går. Det var precis vad som skedde; det prioriterades redan under fjolåret.

Anf. 36 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M) replik:

Fru talman! I går, ja – redan 2019 fick vi information om bristen vid ett seminarium här i riksdagen. Insatserna kommer alltså lite sent när det ser ut som det gör. Jag anser nog att dessa insatser och de åtgärder man har vidtagit gällande platserna inte är tillräckliga.

Riksdagsledamoten Malin Larsson säger också att den privata marknaden inte har fixat detta. Jag undrar hur riksdagsledamoten tänker, när det är SLU som har platserna och man inte kommer åt utbildningen. Söktrycket är enormt stort för dessa platser. Senast jag fick information var det 15 sökande per plats.

Jag tycker alltså inte att regeringen gör tillräckligt mycket. Om man verkligen vill göra något åt detta kan man inte sitta passiv och vänta på en utredning medan våra husdjur riskerar onödigt lidande och i allra värsta fall riskerar att dö för att det inte finns tillräckligt mycket djursjukvård i Sverige. Det är inte bara veterinärer som behövs utan även djursjukskötare och djursjukvårdare. Bristen beror på att SLU inte utbildar tillräckligt många i dag för att tillgodose det svenska behovet och inte har gjort det historiskt sett.

Min fråga är: Hur tänker man när man har sett det stora antal hundar som människor köper i dag? Detta kommer också att öka trycket på veterinärerna, i synnerhet när det gäller de stackars smuggelhundar som kommer till Sverige och har sjukdomar och olika smittor. Då måste man ställa krav på att djursjukvården ska kunna ta hand om denna problematik, innan man fixar till insatser för att stoppa problemet med hundsmuggling, som är bedrövligt.

Anf. 37 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Marlène Lund Kopparklint, för frågorna!

Regeringen är faktiskt otroligt aktiv i djurskyddsfrågorna. Vi lägger fram proposition efter proposition på detta område och sätter igång utredning efter utredning. Så mycket som görs under denna regering och som

gjordes under den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen på djurskyddsområdet har nog aldrig tidigare gjorts.

Djursjukvård måste finnas när och där den behövs, som jag har varit inne på. De privata aktörerna kunde inte längre tillgodose det behovet, och därför klev regeringen in och satsade på just distriktsveterinärerna för att det ska finnas förutsättningar för veterinärvård i hela vårt land. Detta är en jätteviktig satsning.

Att vi nu satsar på SLU och ger dem ökade medel för att kunna inrätta fler utbildningsplatser är också jätteviktigt. För att stärka landet och för att fler människor ska kunna utbildas och vara med i omställningen nu efter corona tillför regeringen också pengar till universitetet och högskolorna runt om i landet.

Jag skulle också vilja lyfta att vi socialdemokrater i regeringsställning har lyckats med det som den borgerliga regeringen misslyckades med. Vi har infört en modern djurskyddslag, som ställer ökade krav på djurägare och slår fast att djur ska få bete sig naturligt. Detta är jätteviktiga frågor, och här har regeringen verkligen gjort ett viktigt och stort arbete.

Anf. 38 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! Jag vill inledningsvis passa på att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet om djurskydd.

Djurskyddslagen är en ramlag som styr inriktningen för djurskyddet och djurväl-färden. Sverige har i internationell jämförelse ett gott djurskydd. I den senaste utvärderingen av olika länders djurskydd, som gjordes 2020, var Sverige bland de länder som gjorde bäst ifrån sig.

Men Sverige var inte i topp, för det finns brister, till exempel när det gäller burhållning av minkar och värphöns och användning av koldioxid för bedövning av grisar och fiskar. När det gäller livsmedelsproducerande djur är djurhållningen dessutom ibland en kompromiss mellan ekonomiska intressen, näringsens önskemål och djurens behov, där just djurens behov ibland kan få stå tillbaka.

Dagens djurskyddslag är tydlig när det gäller respekt för djurens naturliga beteenden, och djurväl-färden ska främjas. Det är också tydligt att det råder nolltolerans mot beteendestörningar och att djurskyddslagen ska tillämpas på individnivå och inte på gruppnivå. I förarbetena till den svenska djurskyddslagen slås också fast att djuren har ett egenvärde, oavsett vilken nytta vi människor har av dem. Den kanske viktigaste meningen i djurskyddslagen är: ”Denna lag syftar till att säkerställa ett gott djurskydd och främja en god djurväl-färd och respekt för djur.”

Fru talman! Vi har en riktigt bra djurskyddslag i Sverige. Men det förekommer undantag, dispenser och otillräckliga föreskrifter som inte speglar intentionerna i djurskyddslagen. Detta urholkar värdet av den fantastiska djurskyddslag som vi faktiskt har.

God djurhållning och god välfärd handlar inte bara om att undvika lidande hos djuren i form av stress, rädsla och smärta utan också om att ge dem en möjlighet till positiva upplevelser, det vill säga tillfredsställelse och glädje.

I juni 2020 presenterade FN:s miljöprogram Unep rapporten *Preventing the Next Pandemic – Zoonotic Diseases and How to Break the Chain of Transmission*. Att smittan mellan djur och människor blir vanligare beror på en lång rad faktorer, bland annat ohållbart jordbruk, undermålig

djurhållning, exploatering av vilda djur med mera. Klimatförändringar och utarmning av naturen bidrar också negativt till detta.

Människor och djur delar samma värld. Vi behöver arbeta mer utifrån one health-begreppet för förbättrad djur- och folkhälsa. Djur, både vilda och tama, och människor utsätts för samma typ av sjukdomsframkallande virus och bakterier. Vi utsätts också för antibiotikaresistens.

Läkare, veterinärer och biologer måste samverka för att spåra olika sorters smittor som finns i naturen för att i förlängningen förhindra spridning av virus från djur till människor. Det behövs, som det har sagts tidigare i den här debatten, en FN-deklaration för djurvälstånd.

Nu är hela världen drabbad av coronapandemin. De här frågorna är mer aktuella än någonsin. Just nu finns det exempel på hur covid-19 smittar mellan människor och djur och tillbaka till människor igen. Ett tydligt sådant exempel är minknäringen. Miljöpartiet har varit pådrivande för att minkfarmerna inte ska få bedriva avel i Sverige under 2021, men vi anser att de borde stängas helt, av folkhälsoskäl.

Risken för att viruset ska mutera när det smittar mellan människor och djur är en mycket allvarlig risk. Det här handlar inte om en produktion som är väsentlig för människans överlevnad utan om pälsar, som framför allt säljs till överklassen i Kina och Ryssland.

Miljöpartiet anser att minknäringen ska stängas ned också av djurskyddsskäl. Minkfarmerna lever inte upp till djurskyddslagens krav på naturligt beteende, och det saknas tillräckliga föreskrifter för att uppfylla djurskyddslagens krav.

Vi har i miljö- och jordbruksutskottet den här vintern haft ett starkt fokus kring frågor om djur som far illa på slakterier. I Sverige råder strikt krav på att ingen slakt ska få ske utan föregående bedövning. Tyvärr finns det för vissa djurslag och vissa metoder stora brister här. Kycklingar bedövas inte alltid av elen, grisarna bedövas med koldioxid, men gasen ger grisarna smärta och panikkänslor innan grisarna tappar medvetandet. Fiskodlingarna blir fler, men varken miljön i fiskodlingen eller slakten fungerar tillräckligt bra.

Den bästa djurskyddslagen måste också tillämpas mycket bättre.

Häromdagen hade min kollega miljöpartisten Elisabeth Falkhaven och Riksdagens djurskyddsnätverk ett seminarium om hundsmuggling. Det är inte helt lätt att komma åt problemet med illegal införsel av hundar eftersom det finns människor som är beredda att gå mycket långt för att tillhandahålla djur och vilseleda potentiella köpare. Djuren förses ofta med falsk identitet och falska hälsointyg i syfte att ge sken av att man har följt gällande regelverk.

Det allra effektivaste vapnet mot illegal införsel av hundar är naturligtvis att alla som vill köpa en hund har tålamod nog att vänta på att köpa en hund som man är helt säker på har fötts och vuxit upp under goda förhållanden. Detta framgår också av det betänkande som vi ska ta ställning till i dag. Utskottet konstaterar att det är olagligt att smuggla in hundar till Sverige och att det är straffbart att köpa en insmugglad hund. Konsumenten måste således försäkra sig om att den hund man köper kommer från en seriös försäljare och att man inte bryter mot regelverket. Det finns i dagsläget inga förslag på förstärkning av lagstiftningen, men jag vill vara tydlig med att det kommer att behöva tas fram.

Funderar vi ett steg till kan vi se att olaglig handel med djur är nära besläktat med narkotikahandel och trafficking. Där gäller också resonemanget att finns det inga köpare finns det heller ingen marknad. Tullverket har dock varit tydligt. Vid seminariet här i riksdagen diskuterades hur man kan ge Tullverket utökade möjligheter att kontrollera hundsmuggling. Det diskuterades att skärpa påföljder, och det diskuterades hur annan lagstiftning, till exempel djurhälsolagstiftningen, kan behöva förändras för att stärka dessa möjligheter. Detta är en fråga vi behöver ta tag i inför nästa år.

Fru talman! I ett klimatsmart jordbruk har djur en central roll. De bidrar med naturlig gödning, och de äter vallväxter som gräs och klöver, vilka i sin tur bidrar med naturlig kvävefixering och kolinlagring. Även magra marker fungerar som betesmark, ytor som annars inte skulle ha bidragit till någon matproduktion. Samtidigt håller djuren landskapet öppet och bidrar till att skapa livsmiljöer för mängder av människor, djur och växter. Naturbetesmarker är bland de mest artrika naturtyperna i Sverige.

I en hållbar djurhållning behöver djuren äta mer av sådana foderresurser som människor inte kan äta. Det handlar till exempel om grovfoder i form av vallfoder men också om olika restprodukter från bland annat livsmedelsindustrin. Här ligger den ekologiska djurhållningen längst fram. Till exempel används mindre kraftfoder och mindre av grödor som är ätbara för människor i foderstater till ekologiska mjölkkor jämfört med konventionella.

Nästan hälften av allt kött som konsumeras i Sverige är importerat. Det kommer från industriell djurhållning som inte lever upp till de djurskyddskrav som gäller i Sverige och där man också överanvänder antibiotika. Sådant industrikött är inte en del av ett hållbart jordbruk. Det behövs starkare styrmedel för att konsumenterna ska välja bort dessa produkter och i stället välja mat från en hållbar produktion.

För att minska djurhållningens klimatpåverkan är det viktigt att ställa om till fossilfria drivmedel, att ha en effektiv växtnäringshushållning som minimerar lustgasavgången och att ha en djurhållning som främjar friska djur, eftersom friska djur har en betydligt lägre miljöpåverkan per kilo producerat kött eller mjölk än vad sjuka djur har. Djurvälstånd är alltså också ett viktigt redskap i klimatarbetet.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga att det beteskrav som finns i det svenska jordbruket också är ett klimatkrav.

Anf. 39 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M) replik:

Fru talman! Riksdagsledamoten Gardfjell pratar om hundsmuggling. Det är uppenbart en viktig fråga för Miljöpartiet, för ni hade ett seminarium i går om detta.

Jag minns en bild jag såg på 16 hundvalpar som låg uppradade i tre rader och som man hade fått avliva för att de var i så dåligt skick. Det högg i hjärtat på mig, för jag är själv hundägare.

Men om man på allvar vill driva dessa frågor borde man prioritera den veterinärbrist som råder i landet. Det är ett stort problem att Tullverket inte får tag på distriktsveterinärer som kan hjälpa dessa hundar, och problemet växer i takt med att människor skaffar smuggelhundar, som kommer in i Sverige för att man inte har tillräcklig kontroll för att kunna stoppa dem. Dessa hundar kommer att behöva veterinärhjälp.

De kommande tolv månaderna behöver djursjukvården rekrytera minst 365 nya veterinärer. I Sverige examineras varje år omkring 90 veterinärer. Antalet utbildningsplatser skulle behöva dubblas. Dessa uppgifter kom redan i somras. Det behövs också 134 legitimerade djursjukskötare och 121 djurvårdare.

Det ökande antalet husdjur plus lantbruksdjuren gör att detta inte går ihop. Därför måste frågan prioriteras. Hur tänker Miljöpartiet agera?

Anf. 40 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Jag är glad över att Marlène Lund Kopparklint ställer dessa frågor, för det här är viktigt.

Jag är glad att Miljöpartiet är med och driver dessa frågor, men det seminarium som min kollega Elisabeth Falkhaven ledde arrangerades av Riksdagens djurskydds nätverk.

Vi har en bred diskussion om dessa frågor i riksdagen, och det krävs sannoligen många åtgärder för att stoppa hundsmugglingen. Några av dem har Tullverket lyft upp. Det behövs mer resurser för att granska och kontrollera smugglingen och starkare krav i lagstiftningen som gör det möjligt för Tullverket att komma åt smuggelhundar som är drabbade av exempelvis rabies. Det behövs också mjuka styrmedel kopplat till detta, till exempel information till dem som vill köpa en hund. Att gå på den falska marknadsföringen i detta sammanhang är mycket problematiskt.

Den andra frågan som Marlène Lund Kopparklint tar upp är också viktig, nämligen vad vi gör åt veterinärbristen. Här har regeringen vidtagit många åtgärder. I budgeten har vi gjort ökade satsningar på distriktsveterinärerna. Det har också vidtagits åtgärder för fler utbildningsplatser på SLU för att kunna utbilda fler veterinärer.

Anf. 41 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M) replik:

Fru talman! Utbildningsplatserna är inte tillräckligt många, och det blir tydligt när man hör siffrorna att det inte går ihop. Det behövs 365 veterinärer, men det finns bara ett fåtal platser på SLU. Det måste till fler platser, både när det gäller veterinärer och djursjukskötare.

Riksdagsledamoten talar ju om smuggelhundar med rabies och andra sjukdomar. De riskerar att smitta andra hundar och människor, och då är det viktigt att det finns djursjukvård som täcker behovet. Och här råder stor brist.

På Jordbruksverket är man extremt medveten om att det saknas veterinärer, men man kan inte göra mer än att påpeka för departementet att SLU behöver mer medel. Det är en tydlig signal till regeringen att det som görs inte är tillräckligt.

Jag har flera gånger besökt djursjukhus och samtalat med veterinärer, och de vittnar om att de måste säga nej till husdjur som behöver hjälp. Vad gör man med en sjuk hund eller en dräktig tik som ska valpa när det inte finns veterinärer och djursjukvårdare? Vad gör man vid sådana tillfällen? Nu ökar dessutom antalet husdjur i Sverige.

Anf. 42 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Miljöpartiet har givetvis drivit på regeringens satsningar. Det gäller både satsningen på distriktsveterinärer och satsningen på fler utbildningsplatser. Men vi ska inte stanna där.

Inom kort kommer riksdagen att få ta emot den utvärdering Riksrevisionen har gjort av distriktsveterinärverksamheten. Denna rapport kommer miljö- och jordbruksutskottet att titta närmare på, och vi kommer alltså att diskutera dessa frågor i kammaren under året. Det känns viktigt.

Dessutom behöver vi givetvis se över hur de satsningar vi har gjort kan växlas ut, komma på plats och ge de resultat som de är tänkta att ge.

Det här är ett mycket viktigt område.

Jag är också angelägen och mån om att fler av de studenter som väljer att läsa till veterinär på SLU i Uppsala, mitt hemuniversitet, ska engagera sig i lantbruksdjur. Vi har sett att intresset för smådjur har vuxit bland de nytexaminerade veterinärerna, men vi behöver också veterinärer som kan lantbruk och jordbruk och kan göra ett bra jobb där.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 11.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.57 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 10 Beslut om ärende som slutdebatterats den 4 mars

MJU8 Fiskeripolitik

Punkt 1 (Stöd till nyföretagande inom vattenbruk)

1. utskottet

2. res. 2 (C)

Votering:

35 för utskottet

5 för res. 2

15 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 3 V, 3 KD, 3 MP

För res. 2: 5 C

Avstod: 11 M, 1 V, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -
Lotta Johnsson Fornarve (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men mar-
kerats ha avstått från att rösta.

Punkt 4 (Anpassning av det svenska spårbarhetssystemet till europeisk procedur)

1. utskottet
2. res. 6 (M, KD)

Votering:

- 41 för utskottet
14 för res. 6
294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 6: 11 M, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Prot. 2020/21:91

10 mars

Punkt 7 (Vetenskapliga underlag för hållbara fiskekvoter)

1. utskottet
2. res. 11 (SD)
3. res. 13 (V)
4. res. 14 (L)

Förberedande votering 1:

- 4 för res. 13
3 för res. 14
48 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 13.

Förberedande votering 2:

- 10 för res. 11
4 för res. 13
41 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 11.

Huvudvotering:

- 22 för utskottet
10 för res. 11
23 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 3 KD, 3 MP

För res. 11: 10 SD

Avstod: 11 M, 5 C, 4 V, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 8 (Utflytning av trålgränsen till sjöterritoriets gräns i havet)

1. utskottet
2. res. 15 (M)

Votering:

- 34 för utskottet
11 för res. 15
10 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2020/21:91
10 mars

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP
För res. 15: 11 M
Avstod: 10 SD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU39 Uppskjuten tillämpning av kravet att upprätta redovisning i Esef-format

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU19 Offentlighet, sekretess och integritet

Punkt 1 (Handlingsoffentlighet i Advokatsamfundet)

1. utskottet
2. res. 1 (SD)
Votering:
45 för utskottet
10 för res. 1
294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP
För res. 1: 10 SD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 8 (En utredning om brottsbekämpning och integritet)

1. utskottet
2. res. 4 (C)
Votering:
50 för utskottet
5 för res. 4
294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP
För res. 4: 5 C
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 12 (Integritetsskydd vid överföring av personuppgifter till länder utanför EU)

1. utskottet

2. res. 5 (M)

Votering:

44 för utskottet

11 för res. 5

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 5: 11 M

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU22 Offentlig förvaltning

Punkt 3 (Digitala tjänster inom förvaltningen)

1. utskottet

2. res. 6 (M)

Votering:

29 för utskottet

11 för res. 6

15 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 6: 11 M

Avstod: 10 SD, 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 5 (Tjänstemannaansvar)

1. utskottet

2. res. 9 (SD)

Votering:

37 för utskottet

10 för res. 9

8 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 4 V, 3 KD, 3 MP

För res. 9: 10 SD

Avstod: 5 C, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Prot. 2020/21:91

10 mars

Punkt 8 (Reglering av språktolkar)

1. utskottet
2. res. 12 (KD)

Votering:

52 för utskottet

3 för res. 12

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 12: 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 9 (Ett nationellt säkerhetsråd)

1. utskottet

2. res. 13 (C)

Votering:

50 för utskottet

5 för res. 13

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 13: 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU25 Minoritetsfrågor

Punkt 4 (Samers rättigheter)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

51 för utskottet

4 för res. 2

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 2: 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 6 (Kontaktyta för dialog mellan Sametinget och riksdagen)

1. utskottet

2. res. 3 (C)

Votering:

50 för utskottet

5 för res. 3

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 3: 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Prot. 2020/21:91

10 mars

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU5 Det civila samhället, inklusive trossamfund

Punkt 1 (Statligt stöd till civilsamhället inklusive trossamfund)

1. utskottet

2. res. 1 (M, SD)

3. res. 2 (KD)

Förberedande votering:

21 för res. 1

3 för res. 2

31 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

31 för utskottet

21 för res. 1

3 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 1: 11 M, 10 SD

Avstod: 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 2 (Stöd till vissa organisationer inom civilsamhället)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

45 för utskottet

10 för res. 3

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 3: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 5 (Effekter av coronaviruset)

1. utskottet

2. res. 6 (C)

Votering:

50 för utskottet

5 för res. 6

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2020/21:91
10 mars

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP
För res. 6: 5 C
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU10 Djurskydd

Punkt 1 (Handel med djur)

1. utskottet
2. res. 2 (SD)

Votering:

34 för utskottet

10 för res. 2

11 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 2: 10 SD

Avstod: 11 M

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 2 (Transport av djur)

1. utskottet
2. res. 4 (C)

Votering:

32 för utskottet

5 för res. 4

18 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 3 KD, 3 MP

För res. 4: 5 C

Avstod: 11 M, 4 V, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 3 (Slaktfrågor)

1. utskottet
2. res. 8 (KD)

Votering:

48 för utskottet

3 för res. 8

4 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 L, 3 MP

För res. 8: 3 KD

Avstod: 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 8 (Produktion och försäljning av päls)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet

2. res. 14 (V)

Votering:

51 för utskottet

4 för res. 14

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 14: 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 15 (L)

Votering:

48 för utskottet

3 för res. 15

4 avstod

294 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 MP

För res. 15: 3 L

Avstod: 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 12 (Veterinärer och djursjukvård)

1. utskottet

2. res. 19 (M)

Votering:

39 för utskottet

11 för res. 19

5 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 19: 11 M

Avstod: 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

§ 12 Bordläggning och beslut om förkortad motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2020/21:121 Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda och förstärkta stöd vid korttidsarbete och omställningsstöd för företag med anledning av coronaviruset

Kammaren biföll regeringens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förkortas till fem dagar.

Skrivelse

2020/21:108 Riksrevisionens rapport om Polismyndighetens arbete i utsatta områden

Redogörelse

2020/21:OSSE1 OSSE:s svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2020

EU-dokument

COM(2021) 93 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om stärkt tillämpning av principen om lika lön för kvinnor och män för lika eller likvärdigt arbete tack vare insyn i lönesättningen och efterlevnadsmekanismer

COM(2021) 108 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2017/625 vad gäller offentlig kontroll av djur och produkter av animaliskt ursprung som exporteras från tredje-länder till unionen för att säkerställa efterlevnad av förbudet mot viss användning av antimikrobiella medel

§ 13 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 9 mars

2020/21:537 Aktivitet hos arbetssökande

av *Lars Beckman* (M)

till arbetsmarknadsminister *Eva Nordmark* (S)

2020/21:538 Bottentrålning

av *Kjell Jansson* (M)

till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2020/21:539 Finansinspektionens tillsyn över de noterade tillväxtföretagen

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)
till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2020/21:540 Andelen svenskar med låg ekonomisk standard

av *Lars Beckman* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

Prot. 2020/21:91
10 mars
-----

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 9 mars

2020/21:2099 Stationslägen längs stambanan i Sörmland

av *Martina Johansson* (C)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2100 Skavsta flygplats

av *Martina Johansson* (C)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2101 Investeringar i solenergi

av *Lars Mejern Larsson* (S)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2102 Kommunala läkare

av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2103 Folkhälsomyndighetens komposition

av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2104 Polismyndighetens budgetunderlag

av *Tobias Andersson* (SD)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2105 Skånska riksintressen för kommunikation

av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2106 Vilande SGI för utlandssvenskar

av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:2107 Hongkongs nya valsystem

av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2020/21:2108 Förbud mot niqab och burka i offentliga miljöer

av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2109 Utredningen om enklare regelverk för mikroföretagande och en modernare bokföringslag

av *Tobias Andersson* (SD)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2110 Kriminalisering av rymningar

av *Markus Wiechel* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

Prot. 2020/21:91
10 mars
-----

§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 9 mars

2020/21:1923 Stöd till drabbade företag i rätt tid

av *Lars Hjälmered* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2011 Sjöfartens konkurrenskraft

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2014 Skydd av våra lärare

av *Alexandra Anstrell* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 16.22.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 8 anf. 22 (delvis)

och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

§ 1 Avsägelse.....	1
§ 2 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Uppskjuten tillämpning av kravet att upprätta redovisning i Esef-format	2
Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU39.....	2
(Beslut fattades under § 11.).....	2
§ 5 Offentlighet, sekretess och integritet.....	2
Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU19	2
Anf. 1 ERIK OTTOSON (M).....	2
Anf. 2 MIKAEL STRANDMAN (SD)	3
Anf. 3 LINDA MODIG (C).....	4
Anf. 4 DANIEL ANDERSSON (S)	6
Anf. 5 MIKAEL STRANDMAN (SD) replik	8
Anf. 6 ANDRE VICE TALMANNEN.....	8
Anf. 7 DANIEL ANDERSSON (S) replik	8
Anf. 8 MIKAEL STRANDMAN (SD) replik	8
Anf. 9 DANIEL ANDERSSON (S) replik	9
(Beslut fattades under § 11.).....	9
§ 6 Offentlig förvaltning.....	9
Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU22	9
Anf. 10 ERIK OTTOSON (M).....	9
Anf. 11 PER SÖDERLUND (SD).....	11
Anf. 12 PER SCHÖLDBERG (C).....	12
Anf. 13 TUVE SKÅNBERG (KD)	13
Anf. 14 PER-ARNE HÅKANSSON (S)	15
(Beslut fattades under § 11.).....	17
§ 7 Minoritetsfrågor	17
Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU25	17
Anf. 15 LINDA MODIG (C).....	17
Anf. 16 JESSICA WETTERLING (V)	19
Anf. 17 KARIN ENSTRÖM (M).....	20
Anf. 18 IDA KARKIAINEN (S).....	22
Anf. 19 TINA ACKETOFT (L)	24
Anf. 20 CAMILLA HANSÉN (MP)	26
(Beslut fattades under § 11.).....	27
§ 8 Det civila samhället, inklusive trossamfund	27
Kulturutskottets betänkande 2020/21:KrU5	27
Anf. 21 ANN-BRITT ÅSEBOL (M).....	27
Anf. 22 JONAS ANDERSSON i Lingham (SD)	29
Anf. 23 PER LODENIUS (C)	31
Anf. 24 ROLAND UTBULT (KD).....	32
Anf. 25 AZADEH ROJHAN GUSTAFSSON (S)	34
Anf. 26 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP)	35
(Beslut fattades under § 11.).....	37
§ 9 Djurskydd.....	37
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21:MJU10	37

Anf. 27	MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M)	37
Anf. 28	YASMINE ERIKSSON (SD)	39
Anf. 29	ULRIKA HEIE (C)	41
Anf. 30	ELIN SEGERLIND (V)	42
Anf. 31	MAGNUS OSCARSSON (KD)	46
Anf. 32	NINA LUNDSTRÖM (L)	47
Anf. 33	MALIN LARSSON (S)	48
Anf. 34	MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M) replik	50
Anf. 35	MALIN LARSSON (S) replik	51
Anf. 36	MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M) replik	51
Anf. 37	MALIN LARSSON (S) replik	51
Anf. 38	MARIA GARDFJELL (MP)	52
Anf. 39	MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M) replik	54
Anf. 40	MARIA GARDFJELL (MP) replik	55
Anf. 41	MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M) replik	55
Anf. 42	MARIA GARDFJELL (MP) replik	55
	(Beslut fattades under § 11.)	56
Ajournering		56
Återupptaget sammanträde		56
§ 10	Beslut om ärende som slutdebatterats den 4 mars	56
	MJU8 Fiskeripolitik	56
§ 11	Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	58
	FiU39 Uppskjuten tillämpning av kravet att upprätta redovisning i Esef-format	58
	KU19 Offentlighet, sekretess och integritet	58
	KU22 Offentlig förvaltning	59
	KU25 Minoritetsfrågor	60
	KrU5 Det civila samhället, inklusive trossamfund	61
	MJU10 Djurskydd	62
§ 12	Bordläggning och beslut om förkortad motionstid	64
§ 13	Anmälan om interpellationer	64
§ 14	Anmälan om frågor för skriftliga svar	65
§ 15	Anmälan om skriftliga svar på frågor	66
§ 16	Kammaren åtskildes kl. 16.22.	66